

Aan: College gemeente Overbetuwe

Betreft: Zienswijze Concept NRI) (Notitie Reikwijdte en Detailniveau) aanleg windmolenpark Midden-Betuwe

Opmerking: Deze Zienswijze werd op 02 december 2020 in identieke vorm tevens gericht aan de gemeenteraad der Gemeente Overbetuwe

Geacht college,

Met betrekking tot de inhoud van bovengenoemd concept NRD wil ik bij deze dit college het volgende onder de aandacht brengen, omdat naar mijn zienswijze er geen onderbouwing is tot noodzaak om bovengenoemd windmolenpark aan te leggen, alsmede andere onduidelijkheden die om antwoorden vragen.

Geen onderbouwing noodzaak:

Er wordt in genoemd concept NRD op geen enkele wijze een onderbouwing gegeven waaruit voor de burger kan blijken dat deze windturbines nodig zijn. Voor de burger komen deze windmolens dan ook letterlijk uit de lucht vallen.

In genoemde NRD wordt melding gemaakt dat de gemeente Overbetuwe circa 12MW op wil wekken.

- Hoe komt de gemeente Overbetuwe op deze 12 MW. Is deze 12MW bepaald op grond van de "routekaart Duurzaam 2017-2020" van de gemeente Overbetuwe?
- Kan de gemeente Overbetuwe aangegeven wat op dit moment de exacte resultaten (cijfers) zijn van de "routekaart Duurzaam 2017-2020"?
- Is deze routekaart nu aan het eind van 2020 nog wel actueel te noemen. Indien deze routekaart is gebruikt ter onderbouwing van de gestelde behoefte aan alternatieve energie, op grond waarvan zou dan de berekeningen betrouwbaar zijn? Op basis van welke berekeningen is dan de behoefte aan deze windmolens berekend? Welke cijfers zijn gebruikt voor deze berekeningen en op welke wijze zijn deze cijfers verkregen?

- Heeft de gemeente Overbetuwe inzicht hoeveel alternatieve energie momenteel daadwerkelijk binnen de gemeente wordt opgewekt? Immers, een ieder kan constateren dat de burger de afgelopen 5 jaar heel veel heeft geïnvesteerd in zonnepanelen en woningisolatie. Daarnaast zijn de huidige nieuwbouwprojecten dusdanig dat dit energie neutrale woningen oplevert.

NB: In de gemeente Overbetuwe zijn twee zonneparken gepland (Hemmen en Valburg). Deze zouden gezamenlijk voldoende energie opleveren voor alle huishoudens in de gemeente Overbetuwe

(bron: <https://burgersgevenenergie.nl/zon/vergunning-voor-twee-zonneparken-in-overbetuwe>).

Neder-Betuwe:

Alle bovengenoemde vragen en opmerkingen zijn ook te stellen aan de gemeente Neder-

Betuwe, want ook vanuit deze gemeente wordt de benoemde op geen enkele wijze onderbouwd.

We denken:

In genoemd NRD wordt aangegeven dat de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe denken (blz 5) dat Windpark Midden-Betuwe een belangrijke bijdrage kan leveren aan de klimaatambitie.

Prachtig dat men dit denkt, maar ik als burger heb meer aan een onderbouwing van deze uitspraak. Denken en feiten zijn twee verschillende grootheden en komen zelden met elkaar overeen! * Op grond waarvan denkt men dit dus?

Alternatieve energie initiatieven:

In genoemd NRI), wordt het een en ander beschreven omtrent "Hernieuwbare Energie"

1. Aangegeven wordt dat het Rijksbeleid hierin (pt 2.2) is dat men dit wil realiseren dmv Techniekneutrale middelen. Dus alle alternatieven kunnen in beschouwing worden genomen.
2. Tevens laat de provincie Gelderland weten (pt 2.3) dat het zich realiseert, dat elke duurzame potentieel met voldoende draagkracht dient te worden benut.
3. Tot slot valt te lezen dat de Gemeente Overbetuwe (blz 14) op voorhand geen enkele optie uitsluit als het gaat om grootschalige duurzame energie initiatieven.

Prijzenswaardig, maar hoe wordt hier in de praktijk invulling aan gegeven?

- ' Welke alternatieven zijn meegewogen als het gaat om de gewenste energie-doelstellingen te halen? Op grond waarvan zijn deze dan niet verder in beschouwing genomen?
 - o Op grond waarvan is de keuze gevallen op windenergie in plaats van een van de andere alternatieven?
 - o Als waterkracht wel in beschouwing is genomen, op grond van welke overwegingen is dan een waterkrachtcentrale nu niet aan de orde? Ik moge het college/raad hierbij wijzen op de waterkrachtcentrale bij Maurik die al jaren draait en een vermogen van 10 — 12MW opwekt. (bron: <https://group.vattenfall.com/nl/wat-we-doen/onze-energiebronnen/waterkracht>).
Altijd stromend water, geen lelijke horizonvervuiling, heel veel beter voor het milieu, veel langere economische levensduur en wel draagkracht bij omwonenden, geen of weinig chemisch afval bij bereiken einde levensduur. De waterkrachtcentrale bij Maurik is gesitueerd op een sluizencomplex overeenkomstig de sluizen bij Driel.
 - o Uit welke berekening blijkt dat de benodigde energie ook niet alsnog behaald kan worden door het nog meer plaatsen van zonnepanelen op bv bedrijfspanden? Je zou de subsidiegelden die nu uitgegeven worden aan die windturbines ook beschikbaar kunnen stellen aan deze bedrijven.
 - o Uit welke berekeningen blijkt dat de combinatie van meer zonnepanelen bij burgers en bedrijfspanden in combinatie met genoemde waterkrachtcentrale niet kan voorzien in de benodigde energiebehoefte van de gemeente Overbetuwe.

Zoekgebied:

Aangegeven wordt dat gekozen is voor het zoekgebied langs de A15, zonder onderbouwing waarom nu juist dit gebied beter is dan allerlei alternatieven. Alleen Neder-Betuwe draagt een reden aan, te weten: Ze willen geen windturbines in de "kom" van de gemeente, dus willen ze die windturbines dan graag dusdanig wegzetten dat deze zo dicht mogelijk aan de gemeentegrens komen te staan. ✓ Is dit een locatie waarvan je kunt zeggen dat er dan zo weinig mogelijk mensen last van hebben, of zijn er nog andere overwegingen.

✓ Volgens de kaart (blz 12, kaart2: Themakaart Ruimtelijk beleid. Omgevingsvisie

Gaat Gelderland)) in de NRD zijn er nu veel meer mogelijke locaties. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de locatie A15 gedeeltelijk in "geel" gebied ligt, dus een windenergie aandachtsgebied, terwijl er gebieden ingetekend zijn die volledig in het "groen" liggen.

Veiligheid:

Betreft wettelijk kader, onder pt 4.5 (Externe veiligheid). Hierin wordt als een van de van belang zijnde aspecten de zogenaamde werpafstand bij nominaal toerental genoemd. Dit is dan direct ook het enige wat genoemd wordt omtrent de werpafstand.

- ✓ Waarom wordt verder op geen enkele wijze aangegeven op welke wijze de werpafstand een aspect is waarmee rekening gehouden dient te worden ivm het bepalen van de locatie van elke windturbine afzonderlijk, dit terwijl geluid, slagschaduw en gezondheid wel nader uitgewerkt worden?

Milieueffecten:

Betreft beoordeling milieueffecten, pt 5.2

Hier worden de wettelijke normen van de contouren gesteld voor de 41 dB Lnight. Men geeft echter aan dat deze contouren niet ingetekend zullen worden omdat uit de praktijk zou blijken dat wanneer aan de 47 dB liden wordt voldaan, ook aan die 41 dB Lnight wordt voldaan.

- ' Waarom dan toch niet de contourlijnen van de wettelijke norm van 41 dB Lnight intekenen. Dit is immers de wettelijke norm en dient derhalve inzichtelijk te zijn voor een ieder en zeker voor omwonenden? Mijns inziens heeft de burger recht om de wettelijke norm ingetekend te zien!

Hoogspanningslijnen:

Betreft hoogspanningslijnen, pt 5.5

Hier wordt gesproken over een 150KV lijn van Druten naar Teersdijk.

Dit is echter fout. Dit moet zijn een 380KV lijn Dodewaard- Doetinchem. Deze fout kan gevolgen hebben voor allerlei berekeningen!

Algemene vraag:

Hoewel dit concept document vrij compleet lijkt mist er mijns inziens een belangrijk aspect. De overheid wil heel graag maximale participatie van de burger en wil met dit document de indruk wekken dat er heel erg zorgvuldig afwegingen worden gemaakt en dat wettelijke normen leidend zijn voor de realisatie van genoemd windmolenpark.

Er wordt echter met geen woord gerept op de nadelige effecten voor de burger (omwonenden) en hoe hier passend mee om moet worden gegaan.

De kans is namelijk niet gering dat direct omwonenden te maken krijgen met allerlei nadelige effecten van dit project zoals horizonvervuiling, slagschaduw, geluid en gezondheidsproblemen. • Hoe worden de omwonenden passend gecompenseerd?

- ' Hoe gaat de gemeente om met waardedaling van onroerende goederen in een straal van 2 km van een windturbine? Omwonende zullen gemiddeld te maken krijgen met 5% waardedaling die vrijwel geheel voor kosten van die burger zelf is (planschade). Dit zal voor de gemiddelde omwonende inhouden dat hij zo'n € 20000,- eigen risico heeft.

NB: Uit een, door het ministerie van EZK opgedragen, studie van de UVA (december 2019) blijkt namelijk dat woningen binnen een straal van 2km van windturbines gemiddeld 5% achterblijven vwb prijsontwikkelingen (bron: <https://nlvow.nl/actueel/nieuw-rapport-uvawaardedaling-woningen>).

conclusie.

Hoewel er geen dwingend voorgeschreven format is voor een NRD, dan dient deze toch tenminste drie elementen te bevatten, te weten:

1. het 'waarom' van het plan of project,
2. alternatieven,
3. milieuaspecten.

Vooralsnog wordt in deze NRI) op geen enkele wijze aannemelijk gemaakt dat genoemd windmolenpark noodzakelijk is. Elke vorm van onderbouwing ontbreekt.

Er wordt op geen enkele wijze duidelijk dat alternatieve methodes om energie op te wekken zijn meegewogen in de besluitvorming tot het realiseren van genoemd windmolenpark, zoals wel sterk de wens is van de Rijksoverheid, de Provincie en de gemeente Overbetuwe zelf.

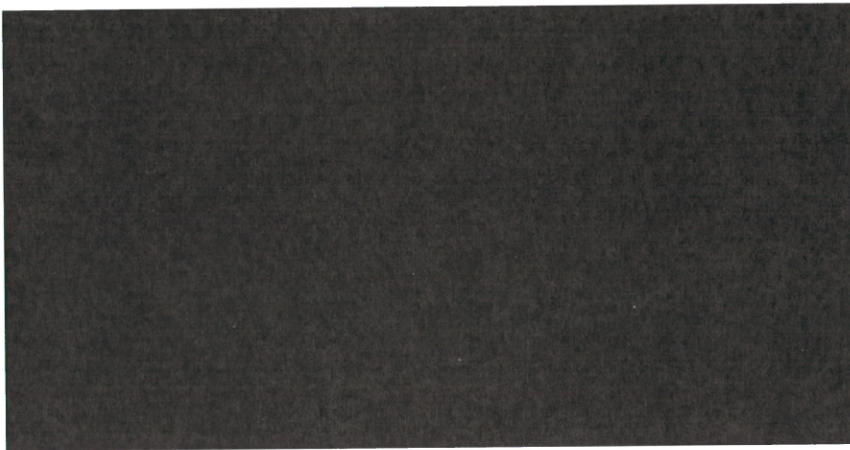
Ook worden milieuaspecten niet nader in beschouwing genomen, danwel volstrekt onvoldoende belicht.

Inwoners van de gemeente Overbetuwe wordt een worst voorgehouden wat de voordelen zijn, zoals een zogenaamde omgevingsfonds en eventuele mede-eigenaarschap. Hoeveel geld straks in dit omgevingsfonds zit kan variëren van € 0 tot ???, immers wordt in het participatieplan aangegeven dat de initiatiefnemers van dit windpark een "redelijk" bedrag "kunnen" doneren. Op basis van vrijwilligheid dus en naar eigen inzicht van de initiatiefnemers. Lekker ruim gedefinieerd en makkelijk.

Een uiterst onzekere vorm van enige compensatie. Wel zeker is echter dat direct omwonenden zwaar moeten bloeden voor het welzijn van de hele gemeente!

De gemeenten Overbetuwe en Neder-Betuwe laten duidelijk zien dat deze NRD de toets van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (met name het zorgvuldigheidsbeginsel) niet kan doorstaan. Op geen enkele wijze wordt de burger verteld wat de basis is om genoemd windmolenpark te realiseren. Hoe wil het collega dan ook maar enig draagkracht realiseren.

Met vriendelijke groet / Kind regards

From: Info/Receptie Overbetuwe
Sent: Wednesday, December 02, 2020 1:25:32 PM
To: Postregistratie
Cc:
Subject: FW: Windpark Midden-Betuwe

Van: [REDACTED]
Verzonden: woensdag 2 december 2020 12:55
Aan: Info/Receptie Overbetuwe
Onderwerp: Fwd: Windpark Midden-Betuwe

Afzender:

[REDACTED]

----- Forwarded message -----

Van: [REDACTED]
Date: wo 2 dec. 2020 om 12:30
Subject: Windpark Midden-Betuwe
To: <info@overbetuwe.nl>

In Het Gemeente Nieuws las ik het artikel over het plan Windpark Midden-Betuwe.

Goed initiatief, ben ik erg blij mee.

Ivm de mer-aanvraag wil ik vragen of vogelsterfte hierin is meegenomen. Ik zie nog steeds nieuwe windmolens verschijnen met enkel witte wieken. Witte (draaiende) wieken worden door vogels niet gezien. Een brede zwarte band op de wiek zien vogels wel als gevaar.

Ik hoop dat deze vraag nog meegenomen kan worden in de besluitvorming.

Vriendelijke groet

[REDACTED]

16 december 2020

Zienswijze Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Midden-Betuwe

Geachte heer

Hieronder vindt u vragen (zienswijze) die ik heb naar aanleiding van de NRD Windpark Midden-Betuwe.

U moet mijn vragen zo lezen dat ik de punten die ik vraag of aangeef mis in de NDR, terwijl ik denk dat deze punten allemaal aan de orde dienen te komen in een Milieu Effect Rapportage (MER) en daardoor in deze notitie (NRD) genoemd dienen te worden.

Ik heb als direct omwonende pas in maart vernomen (via een niet op naam gestelde brief van de gemeente) van het voornemen om in het aangewezen zoekgebied een windmolenpark aan te leggen.

- Kunt u aangeven wanneer dit zoekgebied is aangewezen als zoekgebied voor windenergie en wanneer dit is gepubliceerd?
- Kunt u ook aangeven wanneer de burgers van de gemeentes (Neder-Betuwe en Overbetuwe) actief zijn geïnformeerd over dit besluit?

In de Routekaart Duurzaam Overbetuwe 2017 -2020 wordt de voorkeur gegeven aan minimaal 4 windmolens langs de A15.

- Waaruit blijkt dat het huidige zoekgebied het beste gebied is voor de gemeente Overbetuwe? In gebieden die meer naar het oosten langs de A15 liggen – zoals tussen knooppunt Valburg en Elst - lijkt mij de impact op direct omwonenden vele malen kleiner.
- Kan de gemeente aantonen (aan de hand van onderzoek) dat het huidige gebied de minste impact heeft op mens, dier en milieu t.o.v. alternatieve gebieden in Overbetuwe? En indien niet, waarom is heeft dit onderzoek niet plaatsgevonden?
- In alle uitingen rondom het windpark lees ik dat de impact op direct omwonenden zo klein mogelijk moet zijn. Ook in dat kader is een ander zoekgebied een beter optie. Kunt u motiveren hoe u tot deze keuze bent gekomen?

In dezelfde Routekaart staat dat de gemeente in 2050 energie neutraal willen zijn. Tussen het publiceren van deze routekaart en nu (december 2020) hebben vele bewoners, maar wellicht ook bedrijven, van de gemeente Overbetuwe zelf maatregelen genomen om energieneutraal te worden. Ik heb zelf 27 zonnepanelen op mijn dak liggen en heb al jaren een warmtepomp en zonneboiler. Om mij heen zie ik dat veel medebewoners van de gemeente Overbetuwe ook zonnepanelen op hun dak hebben gelegd.

- Kan de gemeente aantonen hoeveel stroom ze nodig nog hebben om in 2050 energie neutraal te zijn.
- In hoeverre is hier rekening gehouden met de aanleg van zonnepanelen door particulieren?
- Kunt u aan de hand van berekeningen – geactualiseerde stand van dec 2020 – laten zien in hoeverre de windmolens nog nodig zijn? En zo ja, hoeveel molens er daadwerkelijk nodig zijn om, naast de zonneparken die gepland staan in de gemeente en panelen die bij particulieren en bedrijven aangelegd zijn, in 2050 energie neutraal te zijn? Indien u dit niet kunt aantonen, gaat de gemeente de cijfers nog actualiseren? Voor de aanleg van het windpark lijkt mij dit namelijk zeer relevante informatie.

Uit diverse studies en uitspraken in rechtszaken blijkt dat er altijd sprake is van waardevermindering van de woning (zgn. planschade). Sommige gemeenten hanteren een waardevermindering die ook in de WOZ-waarde tot uiting komt. Deze verschillen van gemeente tot gemeente. Zo hanteerde de gemeente Zijpe een aftrekschema voor de WOZ-waardedaling tot maximaal 35%. De rechtbank in Alkmaar vermeerderde het maximale aftrekpercentage tot 50 %.

Een ander voorbeeld is de gemeente Oude IJsselstreek, die hanteren een waardevermindering voor een woning op een afstand tussen de 500 en 1000 meter van een windturbine een waardedaling van 10%.

Wetenschappelijk onderzoek van de Universiteit van Amsterdam uit december 2019 (onderzoeksrapport "Windturbines, zonneparken en woningprijzen") laat een waardedaling zien van woningen in de nabijheid van windparken met gemiddeld 5%. Ook toont dit onderzoek aan dat hoe hoger de molens zijn (tiphoogte van boven de 150 meter) hoe groter de waardedaling van een woning is. De huidige tiphoogtes van de moderne molens is vele malen hoger. Ook in het geval van windpark Midden-Betuwe wordt gesproken over tiphoogtes tussen 180 tot 232 meter.

- Hoe gaat de gemeente Overbetuwe de planschade vergoeden voor de direct omwonende. De waarde van mijn huis ligt boven de 400.000 Euro, dat betekent dat ik schade lijdt van minimaal 20.000 Euro. Hoe wordt deze schade door de gemeente vergoed?

Uit onderzoek blijkt dat mensen die in de buurt van windturbines wonen veelvuldig kampen met slaapproblemen. Daarnaast blijkt dat mensen met al bestaande hartklachten een grotere kans hebben op een beroerte en/of een hartinfarct. Onderzoek van het LUMC bevestigen de eerdere, voorzichtige conclusies van de Deense epidemioloog Aslak Poulsen. In een bevolkingsonderzoek onder 500.000 Denen die in de buurt van windturbines wonen, vond Poulsen een licht verhoogde kans op hartfalen en beroertes, als gevolg van blootstelling aan laagfrequent geluid. Het advies van de wetenschappers van het LUMC, naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek, is om bij de aanleg van windmolens de volgende formule aan te houden: afstand tot woningen is 10x hoogte van de molens.

- Hoe kijkt de gemeente aan tegen deze recente uitkomsten? En is het niet zaak, mede uit oogpunt van het voorzorgsprincipe, om met deze afstanden rekening te houden bij de aanleg van een windpark in de gemeente Overbetuwe?
- Hoe worden deze nieuwe wetenschappelijke inzichten geïmplementeerd in de MER? Is het niet zaak om hier het voorzorgsprincipe te hanteren en een afstand te houden tot bebouwing van minimaal 1.800 meter? En indien niet, kunt u motiveren waarom u niet maximale bescherming wilt waarborgen voor uw eigen inwoners?

De aanleg van windparken heeft impact op de leefomgeving, vandaar dat een Milieu Effect Rapportage (MER) ook onderdeel van de planning en realisatie moet uitmaken. Zo krijgt men inzicht of de impact aanvaardbaar is of niet. En of het binnen de wettelijke, en wenselijke grenzen, past.

- Er zijn wettelijke normen voor geluid en slagschaduw op bebouwing, maar hoe wordt de invloed van het geluid meegenomen op de biodiversiteit rondom de molens? De molens staan in de buurt van een landschappelijk gebied Hemmen. In dit gebied komen onder andere veel steenuilen voor. Maar door het landschappelijke karakter en de veelvuldige bloemenstroken rondom akkers ook veel wilde bijen.
Hoe gaat de gemeente aantonen (MER) dat er geen onaanvaardbare risico's zijn van het windpark (geluid, trillingen en slagschaduw) op de biodiversiteit in en rondom het gebied (zoals insecten, vogels, reptielen, zoogdieren)?
- De gemeente Overbetuwe ligt tussen de twee rivieren de Rijn en de Waal. Hierdoor zijn er veel trekbewegingen van watervogels tussen deze twee rivieren. Met name in en rond het najaar en voorjaar trekken er met grote regelmaat zwermen ganzen door het aangegeven zoekgebied.
Hoe gaat de gemeente ervoor zorgen dat er geen vogels worden gedood door de draaiende molens? Dit geldt niet alleen voor ganzen, maar in principe voor alle vogels. Ik heb met name zorg rondom weidevogels die het toch al zo moeilijk hebben in Nederland.
- Recent onderzoek heeft aangetoond dat er in een wijd gebied rondom windmolens een verandering van temperatuur is – de temperatuur wordt er hoger door een veranderde luchtcirculatie – warmer bovenlucht mengt zich met koudere lagen.
Hoe gaat de gemeente aantonen dat er geen negatieve invloed is op de biodiversiteit door deze veranderde luchtcirculatie en temperatuursverhoging?

Gelukkig wordt er steeds breder gekeken naar mogelijke negatieve effecten van een project of dienst – en daar horen sociale aspecten (naast de ecologische aspecten) zeker ook bij. Binnen het bedrijfsleven is maatschappelijk verantwoord ondernemen al heel lang de basis. Ik ben er dan ook van overtuigd dat de gemeente Overbetuwe in de Milieu Effect Rapportage niet alleen naar milieueffecten in de directe omgeving na de bouw van het park moet kijken, maar ook naar de milieueffecten in het voor- en na-traject daarvan.

- Kan de gemeente Overbetuwe aangeven hoe ze de milieuschade van de fabricage en bouw van molens meenemen in de MER? En zo niet, waarom niet? Bij de fabricage van bijvoorbeeld onderdelen van de wieken of de generator wordt veel met gevaarlijke stoffen gewerkt, vaak in landen waar ze het minder nauw nemen met de wet- en regelgeving. Hoe wordt vervuiling van het milieu, zoals bijvoorbeeld oppervlaktewater in de productiegebieden, meegenomen in de aanleg en exploitatie van een windpark in de gemeente Overbetuwe?
- Hoe gaat de gemeente Overbetuwe om met de sociale aspecten die komen kijken bij de fabricage van onderdelen van de windmolens en hoe worden die gerapporteerd in de MER? Sommige partijen spreken zelfs over een humanitaire ramp, bijvoorbeeld in China, die gepaard gaat met de bouw van onderdelen van windmolens.
- Vaak wordt er bij de bouw van windmolens gebruik gemaakt van zeldzaam aardmateriaal. In de huidige samenleving die steeds meer eisen stelt aan circulariteit – en dit zal voor de gemeente Overbetuwe niet anders zijn – is het cruciaal dat zaken hergebruikt kunnen worden, zeker als het om zeldzaam aardmateriaal gaat. Hoe gaat de gemeente Overbetuwe garanderen/aantonen dat de milieuschade – in de breedste zin van het woord - niet veel

groter zal zijn, dan de mogelijke milieuwinst door opwekking van windenergie? En hoe garandeert de gemeente dat de zeldzame aardmaterialen die gebruikt zijn bij de bouw van de windmolens, kunnen worden hergebruikt?

- In het kader van circulariteit is het het vernoemen waard dat de wieken van de molens niet te recirculeren zijn en dat ze gezien worden als chemisch afval.

Hoe neemt de gemeente Overbetuwe deze aspecten mee in de MER? Nogmaals, ik denk dat de gemeente verplicht is om niet alleen te kijken naar de mogelijke schadelijke effecten tijdens de exploitatie van het windpark, maar ook naar de impact tijdens de fabricage en nadat de molens zijn vervangen of afgebroken. Als gemeente heb je hier een morele plicht niet alleen naar je inwoners van je eigen gemeente, maar ook naar inwoners elders op de planeet en naar volgende generaties. Graag de keuzes motiveren en onderbouwen.

- Windmolens worden veelal gekoeld met SF₆ (zwavelhexafluoride), een zeer agressief broeikasgas dat 23.000 keer zo'n sterk broeikaseffect heeft als koolstofdioxide (CO₂). Daarnaast kan het gas door vonken S₂F₁₀ vormen, dat extreem giftig is. Al met al een potentieel gevaarlijk gas.

Door slijtage kan het gas gaan lekken, wat kan zorgen voor honderden kilo's SF₆ in de atmosfeer, waardoor er mogelijk veel meer CO₂-equivalenten gevormd worden door de windmolens dan uiteindelijk gespaard. Uit onderzoek blijkt dat jaarlijks vele honderden kilo's SF₆ in de Nederlandse atmosfeer terecht komen (wat neerkomt op vele miljoenen kg CO₂-equivalenten).

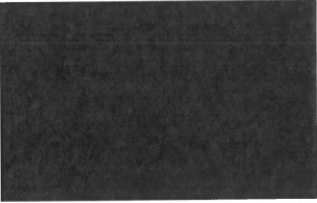
Kan de gemeente aantonen dat door lekkage van het broeikasgas SF₆ niet meer CO₂ wordt gevormd dan bij de opwekking van energie door alternatieve bronnen, zoals via aardgas of via een watercentrale die bij de sluizen van Driel aangelegd zou kunnen worden?

Hoe neemt de gemeente Overbetuwe deze lekkages mee in haar MER-berekeningen? Of gaat de gemeente eisen dat de molens vrij moeten zijn van het zeer schadelijke broeikasgas SF₆?

Met interesse en vertrouwen kijk ik uit naar uw antwoorden.

Met vriendelijk groet,

Zetten, 02 december 2020

Aan: College gemeente Overbetuwe

Betreft: Zienswijze Concept NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau) aanleg
windmolenpark Midden-Betuwe

Opmerking: Deze Zienswijze werd op 02 december 2020 in identieke vorm tevens gericht aan de gemeenteraad der Gemeente Overbetuwe

Geacht college,

Met betrekking tot de inhoud van bovengenoemd concept NRD wil ik bij deze dit college het volgende onder de aandacht brengen, omdat naar mijn zienswijze er geen onderbouwing is tot noodzaak om bovengenoemd windmolenpark aan te leggen, alsmede andere onduidelijkheden die om antwoorden vragen.

Geen onderbouwing noodzaak:

Er wordt in genoemd concept NRD op geen enkele wijze een onderbouwing gegeven waaruit voor de burger kan blijken dat deze windturbines nodig zijn. Voor de burger komen deze windmolens dan ook letterlijk uit de lucht vallen.

In genoemde NRD wordt melding gemaakt dat de gemeente Overbetuwe circa 12MW op wil wekken.

- Hoe komt de gemeente Overbetuwe op deze 12 MW. Is deze 12MW bepaald op grond van de "routekaart Duurzaam 2017-2020" van de gemeente Overbetuwe?
- Kan de gemeente Overbetuwe aangegeven wat op dit moment de exacte resultaten (cijfers) zijn van de "routekaart Duurzaam 2017-2020"?
- Is deze routekaart nu aan het eind van 2020 nog wel actueel te noemen. Indien deze routekaart is gebruikt ter onderbouwing van de gestelde behoefte aan alternatieve energie, op grond waarvan zou dan de berekeningen betrouwbaar zijn? Op basis van welke berekeningen is dan de behoefte aan deze windmolens berekend? Welke cijfers zijn gebruikt voor deze berekeningen en op welke wijze zijn deze cijfers verkregen?
- Heeft de gemeente Overbetuwe inzicht hoeveel alternatieve energie momenteel daadwerkelijk binnen de gemeente wordt opgewekt? Immers, een ieder kan constateren dat de burger de afgelopen 5 jaar heel veel heeft geïnvesteerd in zonnepanelen en woningisolatie. Daarnaast zijn de huidige nieuwbouwprojecten dusdanig dat dit energie neutrale woningen oplevert.

NB: In de gemeente Overbetuwe zijn twee zonneparken gepland (Hemmen en Valburg). Deze zouden gezamenlijk voldoende energie opleveren voor **alle** huishoudens in de gemeente Overbetuwe
(bron: <https://burgersgevenenergie.nl/zon/vergunning-voor-twee-zonneparken-in-overbetuwe>).

Neder-Betuwe:

Alle bovengenoemde vragen en opmerkingen zijn ook te stellen aan de gemeente Neder-Betuwe, want ook vanuit deze gemeente wordt de behoefte op geen enkele wijze onderbouwd.

We denken:

In genoemd NRD wordt aangegeven dat de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe **denken** (blz 5) dat Windpark Midden-Betuwe een belangrijke bijdrage kan leveren aan de klimaatambitie. Prachtig dat men dit denkt, maar ik als burger heb meer aan een onderbouwing van deze uitspraak. Denken en feiten zijn twee verschillende grootheden en komen zelden met elkaar overeen!

- Op grond waarvan denkt men dit dus?

Alternatieve energie initiatieven:

In genoemd NRD, wordt het een en ander beschreven omtrent “Hernieuwbare Energie”.

1. Aangegeven wordt dat het Rijksbeleid hierin (pt 2.2) is dat men dit wil realiseren dmv **Techniekneutrale** middelen. Dus **alle** alternatieven kunnen in beschouwing worden genomen.
2. Tevens laat de provincie Gelderland weten (pt 2.3) dat het zich realiseert, dat **elke** duurzame potentieel met voldoende draagkracht **dient** te worden benut.
3. Tot slot valt te lezen dat de Gemeente Overbetuwe (blz 14) op voorhand **geen enkele** optie uitsluit als het gaat om grootschalige duurzame energie initiatieven.

Prijzenswaardig, maar hoe wordt hier in de praktijk invulling aan gegeven?

- Welke alternatieven zijn meegewogen als het gaat om de gewenste energie-doelstellingen te halen? Op grond waarvan zijn deze dan niet verder in beschouwing genomen?
- Op grond waarvan is de keuze gevallen op windenergie in plaats van een van de andere alternatieven?
- Als waterkracht wel in beschouwing is genomen, op grond van welke overwegingen is dan een waterkrachtcentrale nu niet aan de orde? Ik moge het college/raad hierbij wijzen op de waterkrachtcentrale bij Maurik die al jaren draait en een vermogen van 10 – 12MW opwekt. (bron: <https://group.vattenfall.com/nl/wat-we-doen/onze-energiebronnen/waterkracht>). Altijd stromend water, geen lelijke horizonvervuiling, heel veel beter voor het milieu, veel langere economische levensduur en wel draagkracht bij omwonenden, geen of weinig chemisch afval bij bereiken einde levensduur. De waterkrachtcentrale bij Maurik is gesitueerd op een sluizencomplex overeenkomstig de sluizen bij Driel.
- Uit welke berekening blijkt dat de benodigde energie ook niet alsnog behaald kan worden door het nog meer plaatsen van zonnepanelen op bv bedrijfspanden? Je zou de subsidiegelden die nu uitgegeven worden aan die windturbines ook beschikbaar kunnen stellen aan deze bedrijven.
- Uit welke berekeningen blijkt dat de combinatie van meer zonnepanelen bij burgers en bedrijfspanden in combinatie met genoemde waterkrachtcentrale niet kan voorzien in de benodigde energiebehoefte van de gemeente Overbetuwe.

Zoekgebied:

Aangegeven wordt dat gekozen is voor het zoekgebied langs de A15, zonder onderbouwing waarom nu juist dit gebied beter is dan allerlei alternatieven. Alleen Neder-Betuwe draagt een reden aan, te weten: Ze willen geen windturbines in de "kom" van de gemeente, dus willen ze die windturbines dan graag dusdanig wegzetten dat deze zo dicht mogelijk aan de gemeentegrens komen te staan.

- ✓ Is dit een locatie waarvan je kunt zeggen dat er dan zo weinig mogelijk mensen last van hebben, of zijn er nog andere overwegingen.
- ✓ Volgens de kaart (blz 12, kaart2: Themakaart Ruimtelijk beleid. Omgevingsvisie Gaaf Gelderland)) in de NRD zijn er nl veel meer mogelijke locaties. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de locatie A15 gedeeltelijk in "geel" gebied ligt, dus een windenergie aandachtsgebied, terwijl er gebieden ingetekend zijn die volledig in het "groen" liggen.

Veiligheid:

Betreft wettelijk kader, onder pt 4.5 (Externe veiligheid). Hierin wordt als een van de van belang zijnde aspecten de zogenaamde werpafstand bij nominaal toerental genoemd. Dit is dan direct ook het enige wat genoemd wordt omtrent de werpafstand.

- ✓ Waarom wordt verder op geen enkele wijze aangegeven op welke wijze de werpafstand een aspect is waarmee rekening gehouden dient te worden ivm het bepalen van de locatie van elke windturbine afzonderlijk, dit terwijl geluid, slagschaduw en gezondheid wel nader uitgewerkt worden?

Milieueffecten:

Betreft beoordeling milieueffecten, pt 5.2

Hier worden de wettelijke normen van de contouren gesteld voor de 41 dB Lnight. Men geeft echter aan dat deze contouren niet ingetekend zullen worden omdat uit de praktijk zou blijken dat wanneer aan de 47 dB Lden wordt voldaan, ook aan die 41 dB Lnight wordt voldaan.

- Waarom dan toch niet de contourlijnen van de **wettelijke norm** van 41 dB Lnight intekenen. Dit is immers de wettelijke norm en dient derhalve inzichtelijk te zijn voor een ieder en zeker voor omwonenden? Mijns inziens heeft de burger recht om de wettelijke norm ingetekend te zien!

Hoogspanningslijnen:

Betreft hoogspanningslijnen, pt 5.5

Hier wordt gesproken over een 150KV lijn van Druten naar Teersdijk.

Dit is echter fout. Dit moet zijn een 380KV lijn Dodewaard- Doetinchem. Deze fout kan gevolgen hebben voor allerlei berekeningen!

Algemene vraag:

Hoewel dit concept document vrij compleet lijkt mist er mijns inziens een belangrijk aspect.

De overheid wil heel graag maximale participatie van de burger en wil met dit document de indruk wekken dat er heel erg zorgvuldig afwegingen worden gemaakt en dat wettelijke normen leidend zijn voor de realisatie van genoemd windmolenpark.

Er wordt echter met geen woord gerept op de nadelige effecten voor de burger (omwonenden) en hoe hier passend mee om moet worden gegaan.

De kans is namelijk niet gering dat direct omwonenden te maken krijgen met allerlei nadelige effecten van dit project zoals horizonvervuiling, slagschaduw, geluid en gezondheidsproblemen.

- Hoe worden de omwonenden **passend** gecompenseerd?
- Hoe gaat de gemeente om met waardedaling van onroerende goederen in een straal van 2 km van een windturbine? Omwonende zullen gemiddeld te maken krijgen met 5%

waardedaling die vrijwel geheel voor kosten van die burger zelf is (planschade). Dit zal voor de gemiddelde omwonende inhouden dat hij zo'n € 20000,- eigen risico heeft.

NB: Uit een, door het ministerie van EZK opgedragen, studie van de UVA (december 2019) blijkt namelijk dat woningen binnen een straal van 2km van windturbines **gemiddeld** 5% achterblijven vwb prijsontwikkelingen (bron: <https://nlvow.nl/actueel/nieuw-rapport-uva-waardedaling-woningen>).

Resume:

Hoewel er geen dwingend voorgeschreven format is voor een NRD, dan dient deze toch tenminste drie elementen te bevatten, te weten:

1. het 'waarom' van het plan of project,
2. alternatieven,
3. milieuaspecten.

Vooralsnog wordt in deze NRD op geen enkele wijze aannemelijk gemaakt dat genoemd windmolenpark noodzakelijk is. Elke vorm van onderbouwing ontbreekt.

Er wordt op geen enkele wijze duidelijk dat alternatieve methodes om energie op te wekken zijn meegewogen in de besluitvorming tot het realiseren van genoemd windmolenpark, zoals wel sterk de wens is van de Rijksoverheid, de Provincie en de gemeente Overbetuwe zelf.

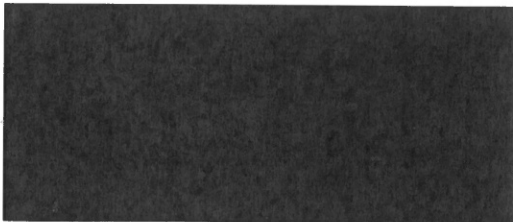
Ook worden milieuaspecten niet nader in beschouwing genomen, dan wel volstrekt onvoldoende belicht.

Inwoners van de gemeente Overbetuwe wordt een worst voorgehouden wat de voordelen zijn, zoals een zogenaamde omgevingsfonds en eventuele mede-eigenaarschap. Hoeveel geld straks in dit omgevingsfonds zit kan variëren van € 0 tot ???, immers wordt in het participatieplan aangegeven dat de initiatiefnemers van dit windpark een "redelijk" bedrag "kunnen" doneren. Op basis van vrijwilligheid dus en naar eigen inzicht van de initiatiefnemers. Lekker ruim gedefinieerd en makkelijk.

Een uiterst onzekere vorm van enige compensatie. Wel zeker is echter dat direct omwonenden zwaar moeten bloeden voor het welzijn van de hele gemeente!

De gemeenten Overbetuwe en Neder-Betuwe laten duidelijk zien dat deze NRD de toets van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (met name het zorgvuldigheidsbeginsel) niet kan doorstaan. Op geen enkele wijze wordt de burger verteld wat de basis is om genoemd windmolenpark te realiseren. Hoe wil het collega dan ook maar enig draagkracht realiseren.

Met vriendelijke groet,

Van: [REDACTED]
Onderwerp: "NRD windpark Midden-Betuwe"
Datum: 28 december 2020 om 14:41
Aan: [REDACTED]

JV

Hierbij leveren wij een 'zienswijze' in op het concept NRD.

Wij willen vooral inzoomen op het punt geluidsoverlast. Het is bekend dat hier nog veel onduidelijkheid over bestaat als het gaat over het effect op gezondheid. Het RIVM concludeert in ieder geval dat er zeker sprake is van geluidshinder. Die hinder is er bijvoorbeeld bij stille zomeravonden en nachten als het op de grond nagenoeg windstil is, maar op 100 meter hoogte hard waait. Er zijn ook veel geluiden die wijzen op negatieve gezondheidseffecten. Dit zal alleen maar toenemen bij hogere molens.

Wij willen u wijzen op het lezenswaardige artikel in [medischcontact.nl](https://www.medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/artikel/windmolens-maken-wel-degelijk-ziek.htm) een website voor artsen, met vermelding van de bron:
<https://www.medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/artikel/windmolens-maken-wel-degelijk-ziek.htm>

Hierin staat o.a. over slaapstoornis:

"Mensen reageren ook in hun slaap op omgevingsgeluiden. Zelfs geluidsniveaus van slechts 33 dB kunnen autonome, motorische en corticale reacties veroorzaken, zoals tachycardie, lichaamsbewegingen en ontwaken. Ouderen, jonge kinderen en bewoners met een pre-existente slaapstoornis zijn extra at risk voor verstoring van de slaap door geluid. Voor de kinderen onder hen geldt dat chronisch slaaptekort de ontwikkeling van hun hersenen remt.

In een Nederlands/Zweeds onderzoek hebben Janssen e.a. de ervaren geluidshinder van windturbines vergeleken met de ervaren hinder door weg-, vlieg- en railverkeersgeluid. De hinder van windturbines werd al op lagere niveaus gerapporteerd. Met de huidige richtlijn voor geluidsbelasting van 41 Lden gedurende de nacht wordt geaccepteerd dat 10 procent van de omwonenden hinder ervaart van turbines.

Omdat de nieuwe en grotere types windturbine meer laagfrequent geluid produceren, zal ook de hinder toenemen. Dit bleek in Houten, waar sinds de plaatsing van een aantal hoge turbines, de omwonenden over geluidsoverlast klagen. Toch heeft het drie (!) jaar geduurd voordat onderzoekers van de Universiteit van Utrecht konden bewijzen dat de overlast gevende toon gerelateerd was aan de turbines. De exploitanten moeten nu de coating van de bladen aanpassen."

In hetzelfde artikel over de '10-H-regel':

"Gidslanden tot inkeer

In Denemarken wordt momenteel een big data-onderzoek uitgevoerd naar de relatie tussen windrichting en -kracht en een aantal gezondheidsafgeleiden. Dit betreft ziekenhuisopnames vanwege acuut coronair syndroom, vroeggeboortes en de prescripties van bloeddrukmedicatie, antidepressiva en slaapmedicatie. In afwachting van de uitkomsten heeft een groot aantal Deense gemeenten de bouw van onshoreturbines gestopt. In Beieren – voorloper in windenergie – heeft de federale overheid in 2016 besloten dat de minimale afstand tussen turbines en bewoning tienmaal de tiphoogte moet bedragen: de 10-H-regel. Deze maatregel heeft ook in hoger beroep stand gehouden. Dit betekent de facto een bouwstop in 90 procent van de deelstaat. Blijkbaar komen de gidslanden tot inkeer. Andere overheden zouden hierdoor gealarmeerd moeten zijn."

Aansluiten aan voorgaande vragen wij de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe het volgende in overweging te nemen:

- Is het niet verstandig ook in Nederland de gezondheid en veroorzaakte hinder ten aanzien van de eigen burgers niet te veronachtzamen en de 10-H regel te volgen? Dit zal zo veel problemen kunnen voorkomen.
- Is het ook niet verstandig de windmolens wat meer te spreiden en niet alleen te plaatsen in zoekgebied, zodat gemakkelijker aan de 10 H regel voldaan kan worden, er minder benadeelde omwonenden zijn en zodra deze er wel zijn deze afdoende gecompenseerd kunnen worden?
- Heeft de gemeente hierin niet de taak te voorkomen dat de direct omwonenden aan deze overlast blootgesteld worden en kan ze niet ruimhartig zijn in het stellen van beleid ten aanzien van de afstand tussen de te plaatsen windmolens en de omwonenden en niet een klein deel van haar burgers te laten 'bloeden' ten gunste van de rest?
- Zou sowieso niet het voorzorgsbeginsel moeten gelden waarbij de overheid beschermende maatregelen neemt tegen mogelijk schadelijke effecten, ook als die effecten nog niet onomstotelijk zijn bewezen?
- Als de 10 H regel niet toepasbaar is in verband met de beschikbare ruimte, is het dan niet verstandig dan in ieder geval de Duitse richtlijnen te volgen. In Duitsland mogen windmolens vanaf 2020 niet meer geplaatst worden binnen een afstand van 1000 meter van woningen.
- Voor zover volgens planning windmolens wel geplaatst gaan worden binnen een afstand van 1000 meter van woningen: Beseft de gemeente dat de vergoedingen die in het participatieplan staan voor omwonenden binnen een straal van 1000 meter volstrekt onvoldoende zijn om ook maar enigszins het idee te krijgen van compensatie voor de aangedane overlast?

Met vriendelijke groet,

Datum: 29 december 2020

Betreft: Zienswijze Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Midden-Betuwe

Geachte heer

Ik draag milieu een warm hart toe, onlangs stond ik met wethouder Stefan van Someren op de foto voor een mooi diversiteitsproject op het erf.

Dat Neder-Betuwe zich inzet voor natuur, milieu en duurzaamheid kan ik dan ook alleen maar toejuichen.

Ik maak me echter ernstig zorgen over de laag-frequentie geluiden van het windmolenpark dat Neder-Betuwe voornemens is te ontwikkelen in samenwerking met Over-Betuwe. Het park wordt erg dicht gebouwd op bestaande woningbouw.

In jullie notitie gaan jullie uit van een laag-frequentie geluid van 47db den - 41db night. Jullie refereren hier naar onderzoeken uit ondermeer 2012 en 2013 en 2017. Het lijkt mij dat gezien ontwikkelingen rondom windmolens er recentere onderzoeken zijn waar jullie je notitie op dienen te baseren. Goed bestuur dient naar mijn inzicht zich te baseren op de meest recente wetenschappelijke inzichten, anders verliest het zijn geloofwaardigheid.

Ik zou jullie dan ook vriendelijk maar dringend willen verzoeken je te laten informeren door klinisch fysicus Jan de Laat van het Leids Universitair Medisch Centrum. Hij stelt duidelijk in recent onderzoek (september 2020) dat er bij nieuwe plannen rondom windmolens uitgegaan zou moeten worden van maximaal 35 db. Wanneer er gerekend wordt met deze lage frequentie, kan de gezondheidsschade die er mogelijk ontstaat bij omwonenden worden voorkomen.

Ik vraag u dan ook dringend om in het vaststellen van het plan en de notitie hier rekening mee te houden. Dit is ook in lijn met de veronderstelling in de notitie dat het windpark zo min mogelijk schade dient te berokkenen aan omwonenden. In die hoedanigheid begrijp ik ook niet waarom het park zo dicht op bestaande bouw wordt gelokaliseerd. In het zoekgebied zijn overduidelijk andere gebieden aan te wijzen waar het park minder dicht op bestaande bebouwing wordt geplaatst en daar mee dus minder risico op gezondheidsschade wordt genomen.

Duurzame energie is gezien de klimaatcrisis van groot belang, maar gezondheid van de omwonenden mag niet in gevaar komen. Ik kan me voorstellen dat hiermee ook eventuele claims van bewoners richting gemeente rondom gezondheidsschade afgewend kunnen worden.

Meer informatie over recent onderzoek en over Jan de Laat vind je bij de volgende link:

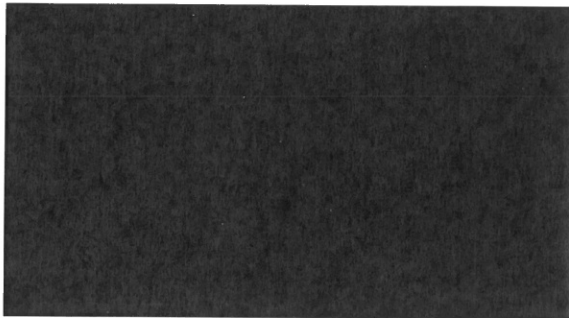
<https://www.vpro.nl/argos/lees/onderwerpen/windmolens/2020/onhoorbaar-geluid-schadelijk-voor-gezondheid.html>

Ik vraag dus met klem en ook met zorg om de gezondheid van de bewoners in Neder-Betuwe om het plan nogmaals op te stellen maar dan te rekenen met een maximale belasting van 35 db.

Ik vertrouw erop dat Neder-Betuwe de gezondheid van haar burgers hoog in het vaandel heeft staan en hier mee rekening zal houden in het ontwerp en dus haar ontwerp aan zal passen aan de meest recente onderzoeken en adviezen vanuit de wetenschap.

Ik verneem graag uw reactie.

Hartelijke groet,

Stichting Beheer Bedrijvenpark "De Schalm"

Gemeente Neder-Betuwe "NRD windpark Midden-Betuwe"
T.a.v. het college van Burgemeester en Wethouders
Postbus 20
4043 ZG OPHEUSDEN

Referentienummer: 20.12.28.1

Elst, 28 december 2020

Betreft: Reactie op concept "NRD windpark Midden-Betuwe"

Geacht College,

Vanaf 19 november 2020 heeft u ter inzage gelegd de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor het windpark Midden-Betuwe. Mede naar aanleiding hiervan hebben wij als bestuur van Stichting Beheer Bedrijvenpark "De Schalm" op 15 december 2020 een plezierige gesprek gehad met de heer W. van Beuzekom (omgevingsmanager van het te realiseren windpark).

Ter informatie, de hiervoor genoemde stichting behartigt de belangen van alle gebouweigenaren die gevestigd zijn op het bedrijvenpark De Schalm in Andelst, welke eigenaren verplicht zijn aangesloten bij onze stichting. Het onderhavige schrijven kunt u derhalve dan ook zien als namens onze aangeslotenen ingediend.

Allereerst willen wij opmerken dat we ons kunnen vinden in de klimaatambities van zowel de gemeente Neder-Betuwe als de gemeente Overbetuwe. Wij vinden dat bij de realisatie van deze ambities dit op een verantwoorde manier dient te plaats te vinden, waarbij alle betrokken partijen meeprofiten van duurzaamheidsinitiatieven in de naaste omgeving.

Na de toelichting van de heer [REDACTED] op het windpark en het bestuderen van uw concept notitie willen wij u het volgende laten weten.

Het zoekgebied (ten noorden en ten zuiden van de A15) voor de te realiseren windmolens ligt westelijk van het bedrijvenpark De Schalm en voor een gedeelte overlapt het zoekgebied zelfs het bedrijvenpark. Gezien het feit dat het windpark in de onmiddellijke nabijheid ligt, maken wij ons zorgen om de geluidsoverlast die de windmolens veroorzaken voor onze aangeslotenen en de zogeheten slagschaduw van de windmolens over het bedrijvenpark. In de paragrafen 5.2 en 5.3 heeft u het respectievelijk over geluidsoverlast en slagschaduw voor woningen; wij gaan er echter vanuit dat u er bij de nadere uitwerking van uw plannen rekening wordt gehouden met het feit dat het óók bedrijven betreft en niet alleen woningen.

In ons gesprek op 15 december 2020 met de omgevingsmanager is ook gesproken over de landschappelijke inpassing van het te realiseren windpark. Wij gaan er vanuit dat hieraan de vanzelfsprekende zorgvuldige aandacht wordt besteed.

Daarnaast vragen wij ons af hoe de aanleg van het windpark zich verhoudt tot de verduurzaming van onder andere de op het bedrijvenpark gevestigde bedrijven zelf. Wordt het bedrijvenpark De Schalm niet onderdeel van een toekomstig congestiegebied? Zijn er straks na de realisatie van het windpark en

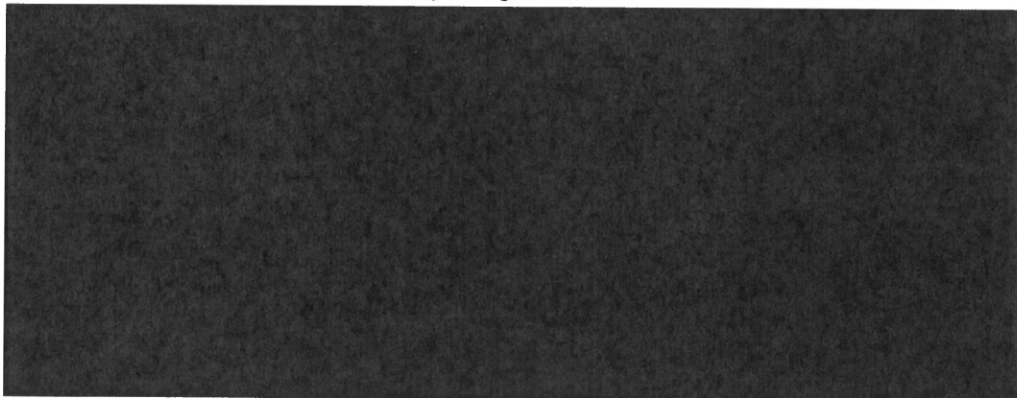
Stichting Beheer Bedrijvenpark "De Schalm"

aansluiting op het netwerk van Liander nog wel duurzaamheidsinitiatieven (zoals bijvoorbeeld zonnepanelen op daken) voor de op het bedrijvenpark gevestigde bedrijven mogelijk (en natuurlijk andere in de directe omgeving gevestigde bewoners en bedrijven) ? Komen dergelijke initiatieven niet voor langere tijd on hold te staan, omdat het netwerk van Liander het niet meer aan kan ? Zo is een groot deel van de gemeente West Betuwe al een congestiegebied (onder andere ontstaan door de ingebruikname van de windmolens rondom het verkeersknooppunt Deil). Voor deze problematiek vragen wij meer dan gemiddelde aandacht.

Tot slot willen we nog ingaan op de gemeente Neder-Betuwe en de gemeente Overbetuwe gestelde voorwaarden ten aanzien van grootschalige duurzame energie initiatieven (zie ook paragraaf 2.5 van de concept notitie). Hier laten de Neder-Betuwe en Overbetuwe respectievelijk het volgende weten: "Belangrijke voorwaarde bij de realisatie van zonne- en windenergieprojecten is participatie ofwel deelname door bewoners en bedrijven. . . . Het streven is een minimale betrokkenheid van 50% in zowel de ontwikkeling en/of uitwerking als de exploitatie van deze projecten." en "De mogelijkheid om te participeren als burger . . . Het project moet voordelen bieden voor inwoners die in de buurt wonen". Stichting Beheer Bedrijvenpark "De Schalm" wil met haar aangeslotenen in de gelegenheid gesteld worden om te kunnen participeren/deelnemen in het te realiseren windpark Midden-Betuwe en dat hier garanties voor worden afgegeven. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat straks een groot gedeelte van de opgewekte energie wordt geëxporteerd naar partijen van buiten de gemeente Midden-Betuwe en de gemeente Overbetuwe en dat lokale inwoners en bedrijven niet mee kunnen profiteren.

Vanzelfsprekend zijn we te allen tijde bereid het voorgaande nader toe te lichten.

Rest ons tot slot u allen alvast een goed, gezond en duurzaam 2021 toe te wensen.

Gemeente Neder-Betuwe
Burgemeester Lodderstraat 20
4043 KM OPHEUSDEN

Datum	21 december 2020
Onze referentie	D20200304
Uw referentie	NRD Windpark Midden-Betuwe
Inzake	Stichting Het Lijndensche Fonds/ Windpark Midden Betuwe
Doorkiesnummer	
E-mail	

Geachte heer, mevrouw.

Namens Stichting Het Lijndensche Fonds voor Kerk en Zending, gevestigd te Hemmen, gemeente Overbetuwe reageer ik op het **concept van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Midden-Betuwe (hierna NRD)**.

Stichting het Lijndensche Fonds voor Kerk en Zending is eigenaar van landgoed Hemmen, hierna ook "Het Lijndensche Fonds". Het Lijndensche Fonds is onder meer eigenaar van percelen grond die liggen binnen het zoekgebied voor windpark Midden-Betuwe als ook daar direct aansluitend aan.

Namens het Lijndensche Fonds verzoek ik om in de te doorlopen MER rekening te houden met het door haar ontwikkelde initiatief om, onder meer in aansluiting op het onderzoeksgebied voor projectMER die op initiatief van YARD en Maatschap Betuwemolen wordt doorlopen, op haar eigendomspercelen windturbines op te richten.

In hoofdstuk 1.2 in het concept van de NRD is de voorgenomen activiteit omschreven en is als figuur 2 het "zoekgebied windpark Midden-Betuwe" geduid.

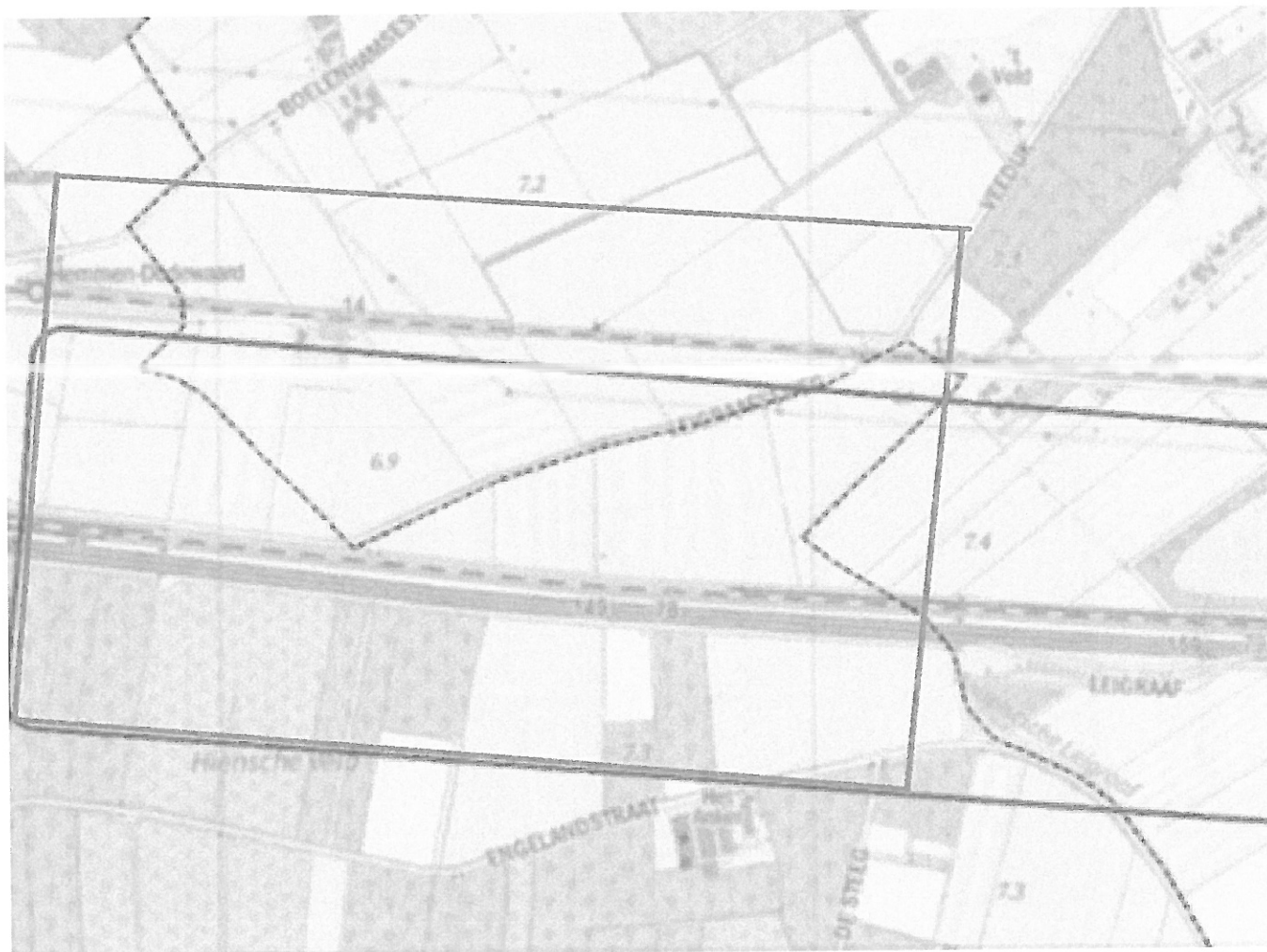
Het is u bekend dat het Lijndensche Fonds een initiatief heeft tot het plaatsen van een aantal windturbines in en net ten noorden van het zoekgebied zoals geduid in figuur 2. Ten behoeve van dit initiatief is door Het Lijndensche Fonds een besloten vennootschap opgericht genaamd Windpark Landgoed Hemmen B.V. Op 17 juni 2020 is reeds een principeverzoek (zie bijlage) tot oprichting van deze windturbines bij uw gemeenten ingediend.

In onderstaande uitsnede van figuur 2 uit het concept NRD is het initiatief van landgoed Hemmen weergegeven. Daarbij zijn de posities op eigendommen van de Het Lijndensche Fonds in rood aangeduid.

Uit deze schets blijkt dat een aantal turbines binnen het zoekgebied staan en enkele daarbuiten. De beoogde turbineposities zijn schetsmatig aangeduid. De exacte posities kunnen, afhankelijk van de vervolgonderzoeken, inspraak, wet- en regelgeving, uiteraard nog aangepast worden.

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) staat vermeld dat initiatiefnemers de aanvraag omgevingsvergunning zullen indienen. Indien en voor zover nodig zal door Windpark Landgoed Hemmen BV zelf een omgevingsvergunning voor de bouw van 6 of 7 windturbines worden ingediend, binnen het op de kaart hieronder binnen de groene lijnen gemarkeerde gebied.

Het merendeel van de beoogde turbines is gelegen binnen het gebied waar concentratie van de voorgenomen activiteit dient plaats te vinden zoals met een rode lijn aangeduid. Het zoekgebied is in de NRD immers gedefinieerd als *"het gebied, waarbinnen het zoeken naar mogelijkheden voor de voorgenomen activiteit wordt geconcentreerd, de projectMER-alternatieven worden ingetekend en onderzocht en waarbinnen de voorgenomen activiteit kan worden gerealiseerd"* (zie pagina 46). Ook om die reden past dit initiatief binnen de gestelde criteria.

Overigens wijst het landgoed erop dat een uitbreiding in noordelijke richting, eventueel in combinatie met een verschuiving in westelijke richting van de oostgrens gunstig is voor de kern Zetten met relatief veel inwoners, omdat het risico op onacceptabele slagschaduweffecten veel minder groot is en de afstand tot woonkernen volgens de in de NRD opgenomen criteria een zeer belangrijke overweging vormt voor de uiteindelijke locatiekeuze.

Landgoed Hemmen ondersteunt verder volledig de gedachte om het initiatief voor het opwekken van windenergie lokaal te borgen door deelname van bewoners en bedrijven. Zij verzoekt uw gemeente juist voorrang te geven aan initiatieven waarbij deelname van plaatselijke bedrijven of instellingen niet alleen bij de exploitatie maar zo mogelijk ook bij de projectontwikkeling maximaal geborgd is.

Landgoed Hemmen is een 100 % lokaal initiatief en staat positief tegenover een participatie van (één van) beide gemeenten in Windpark Landgoed Hemmen B.V. hetgeen betekent dat (een van) beide gemeenten aandeelhouder kunnen worden, zo nodig tijdelijk om de aandelen later over te dragen aan een daartoe geschikte burgercoöperatie. Het Lijndensche Fonds heeft vernomen dat bij het informeren van de gemeenteraden over de participatienota voor windpark Midden-Betuwe, waarbij het bereiken van een zo groot mogelijk draagvlak bij lokale stakeholders als doel werd genoemd, dit bij uitstek lokale initiatief niet is vermeld.

Uit de concept Notitie blijkt dat uit de opbrengsten van windenergieprojecten een gebiedsfonds wordt gevuld, waarbij maatschappelijk wenselijke projecten worden ondersteund. Dat is iets dat het Lijndensche Fonds al eeuwen in Hemmen en omgeving doet.

Het Lijndensche Fonds beheert nu meer dan 700 ha land in Hemmen en nabije omgeving. Het landgoed bestaat sedert de dertiende eeuw en is vanaf die tijd nog nooit verkocht (!). Al eeuwenlang draagt landgoed Hemmen zorg voor het beheer en instandhouding van de landschappelijke cultuurhistorische en monumentale waarden in dit deel van de Betuwe. Zij heeft de afgelopen jaren laten zien in de plaatselijke omgeving te willen en kunnen investeren.

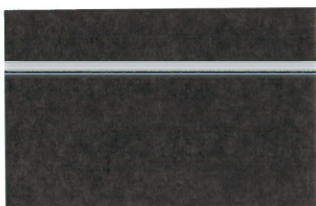
Zij heeft het landschap gerenoveerd en waar mogelijk versterkt, het kasteelpark grotendeels teruggebracht in de oorspronkelijke staat en daarnaast vele nieuwe landschapselementen en bossen aangeplant en meer dan 20 kilometer aan (verharde) wandelpaden en andere recreatieve voorzieningen zoals bijvoorbeeld een trekpontje over het aftakkingsgemaal van de Linge aangelegd en in stand gehouden.

Het Lijndensche Fonds verwacht ook de komende decennia op eenzelfde verantwoorde wijze invulling te kunnen blijven geven aan de instandhouding en het beheer van landgoed Hemmen. Dat doet zij ook voor de circa 50.000 mensen die landgoed Hemmen momenteel jaarlijks bezoeken.

Het Lijndensche Fonds realiseert zich daarbij dat niet iedereen gelukkig zal worden van de mogelijke plaatsing van windturbines. Echter als het nodig of noodzakelijk is dat een belangrijke energietransitieopgave op of in de directe nabijheid van het landgoed wordt vervuld, meent het Lijndensche Fonds dat het niet alleen het landgoed maar ook haar vele bezoekers zal aanspreken dat een belangrijk deel van het verdienvermogen terugvloeit naar landgoed Hemmen zodat (in)direct wordt bijgedragen aan de minder rendabele elementen van het landgoed en de hoge kosten verbonden aan openstelling.

Zij verzoekt daarom om bij de op te stellen MER het initiatief van landgoed Hemmen tot plaatsing van 6-7 windturbines zoals hierboven weergegeven, nadrukkelijk te betrekken en derhalve bij de te onderzoeken effecten hiermee rekening te houden, en voor zover nodig, het plangebied en de onderzoeken uit te breiden.

Met vriendelijke groet,
Vangoud Advocaten B.V.

A large black rectangular redaction box covering the signature area.

Advocaat

Zienswijze op concept-NRD
Ingediend per e-mail op 10 december 2020

Als bestuurslid van het CNME Hemmen wil ik de volgende zaken in het milieu-onderzoek mee laten nemen:

1. Onderzoek naar de routes van vleermuizen. In de Tichelmanstraat en de Velddwarsstraat in Zetten worden deze regelmatig waargenomen.
2. Onderzoek naar de (nachtelijke) trekroutes van vogels, met name ganzen.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

Penningmeester Cultuur, Natuur en Milieueducatie Hemmen (CNME)

Gemeente Neder-Betuwe
"NRD windpark Midden-Betuwe"
Postbus 20
4043 ZG Opheusden

Datum 14-12-2020
Uw kenmerk 201028
Ons kenmerk 2020-000217
Contactpersoon [REDACTED]
Telefoonnummer 088-3555850
E-mailadres [REDACTED]

Onderwerp Omgevingsadvies Notitie Reikwijdte en Detailniveau windpark Midden-Betuwe (zaaknummer 2020-000217)

Geacht college,

Op 30 november jl. ontving ik uw mail waarin u ons om advies vraagt over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau windpark Midden-Betuwe nabij Zetten.

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de MER windpark Midden-Betuwe (verder NRD genoemd) wordt opgesteld voor de herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied Overbetuwe' in verband met de voorgenomen ontwikkeling van een windpark met toebehoren. De NRD beschrijft de inhoudelijke afbakening van de uit te voeren milieuonderzoeken in het MER.

Conform wet- en regelgeving adviseert Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden bij ruimtelijke ontwikkelingen over gezondheid, (externe) veiligheid en de mogelijkheden voor rampenbestrijding en zelfredzaamheid.

Beoordeling

Binnen het zoekgebied bevinden zich naast woningen en bedrijfsgebouwen ook gasleidingen, spoorlijnen en een verkeersader. Er vindt binnen het zoekgebied transport van gevaarlijke stoffen plaats. De voorgenomen ontwikkeling heeft gevolgen voor de fysieke veiligheid voor de omgeving.

De gezondheidseffecten van windturbines zijn zowel fysiek als persoonlijk/contextueel/situationeel van aard:

- Fysiek: geluidhinder, hinder door slagschaduw, hinder door flikkerlicht van de wieken, landschapsverandering en -beleving. Geluidhinder is het belangrijkste en bewezen fysieke effect. Het typische karakter van het geluid (aerodynamische geluid van de rotorbladen) is de belangrijkste hinderoorzaak. De onderzoeksresultaten naar effecten op slaapverstoring zijn inconsistent. Voor wat betreft laag frequent geluid: er is geen bewijs dat de effecten van windturbinegeluid anders zijn dan die van andere bronnen die ook laagfrequent geluid produceren.
- Persoonlijke/contextuele/situationele aspecten die een rol spelen: profijt, houding en verwachting, proces rond de plaatsing, ervaring van opdringerigheid, invloed en betrokkenheid, geluidgevoeligheid, media-aandacht en controle.

Advies

Met het oog op de fysieke veiligheid:

Op basis van de NRD acht ik de veiligheidsaspecten bereikbaarheid, bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid bij incidenten als gevolg van het falen van een windturbine relevant voor het onderzoek en adviseer ik u deze in de scope van het MER op te nemen.

Met het oog op de algemene gezondheidsaspecten:

- De reikwijdte van gezondheidseffecten is altijd relevant. Geef daarom een goede motivatie en beschrijving van het studiegebied;
- In alles geldt dat bewoners *inzicht* krijgen in wat er gebeurt. Goede informatievoorziening en communicatie met bewoners over de keuze en inzet van maatregelen is belangrijk. Ook hoe na realisatie effecten worden gemonitord, met het oog op eventuele interventies wanneer niet aan de beoogde omgevingskwaliteit wordt voldaan. Aandacht voor persoonlijke/contextuele/situationele aspecten heeft een positieve invloed op de (ervaren) gezondheid. Gebruik bijvoorbeeld de Gedragscode Acceptatie & Participatie Windenergie op Land.

VGGM verzorgt Ambulancezorg, Brandweer, GGD en GHOR voor de gemeenten van Gelderland-Midden

Met het oog op de geluidsaspecten:

- Breng van alle woningen binnen het studiegebied (richtafstanden van bijvoorbeeld 500 en 1000 meter) *de aantallen* geluidgehinderde woningen boven de toetswaarden (47 dB Lden, 41 dB Lnight en 42 dB Lden) *én tevens de geluidbelasting* in beeld;
- Breng de geluidbelasting ook in beeld aan de hand van opstellingsalternatieven;
- Maak onderscheid in dag, avond en nacht opdat hier goed inzicht in wordt verkregen;
- Voeg het aantal woningen binnen de 45 dB Lden contour toe als beoordelingscriterium. Wij vragen dit met nadruk omdat de WHO deze waarde (overeenkomend met een percentage ernstige hinder van 10%) als een maximaal geluidsniveau door windturbines adviseert;
- Het is zeker goed de cumulatieve geluidbelasting ook in beeld te brengen maar de Gezondheidseffectscreening (GES) als beoordelingscriterium voor de cumulatieve geluidbelasting vinden wij niet geschikt. De indeling in klassen is te groot om hier op lokaal niveau enig onderscheidend vermogen te hebben. Daarnaast is het GES handboek op de informatie over windturbines gedateerd. De cumulatieve geluidbelasting kan kwalitatief worden beoordeeld aan de hand van de GGD-richtlijn omgevingsgeluid en gezondheid <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2019-0177.pdf>. Voor gezondheid is een waarde van 50 dB Lden en 40 dB Lnight of lager op de gevel van een gebouw gewenst. Onder deze waarden is een goede akoestische kwaliteit van de leefomgeving bereikt. Breng in beeld hoeveel woningen hoger worden blootgesteld dan 50 dB Lden en/of 40 dB Lnight.

Afsluitend

Graag ontvang ik inzage in de wijze waarop u invulling geeft aan de door ons genoemde punten. Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben dan kunt u contact opnemen met bovengenoemde contactpersoon.

Met vriendelijke groet,

Directie

Van: [REDACTED]
Onderwerp: NRD windpark Midden-Betuwe
Datum: 29 december 2020 om 09:27
Aan: [REDACTED]

GJ

Beste heer [REDACTED]

Op 26 november ontving ik uw bericht om een advies te geven op de concept-NRD windpark Midden-Betuwe. In deze mail ontvangt u mijn reactie daarop.

Geen aanvullend advies

Dank voor het toezenden van de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Na het lezen van de concept-NRD komen we tot de conclusie dat het zoekgebied op zo'n afstand ligt dat wij op dit moment geen aanvullende opmerkingen of advies hebben. Wel blijven wij graag deel uitmaken als overlegpartner van de ruimtelijke procedure. Zeker wanneer de plannen concreter worden en duidelijk is waar de turbines gerealiseerd gaan worden en daarmee het effect op landschap en milieu inzichtelijk wordt. Ook bij de vervolgprocedure worden wij daarom graag betrokken op de momenten dat dat kan.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

Gemeente Beuningen
Van Heemstraweg 46, Postbus 14, 6640 AA Beuningen
14 024 [REDACTED] | www.beuningen.nl

Geachte [REDACTED]

Hartelijk dank voor uw brief van 24 november jl. met het verzoek om advies over de concept-NRD windpark Midden-Betuwe. Wij waarderen het dat u ons betreft in uw plannen en blijven graag op de hoogte. Wij hebben geen opmerkingen op de concept NRD Midden-Betuwe. Wij denken wel dat uw plan een belangrijke bijdrage zou kunnen leveren aan de duurzaamheidsdoelstellingen uit de RES. En ook nog eens een positieve invloed heeft op de zon-wind verhouding van de voorgenomen duurzame energieprojecten in onze regio.

Veel succes met jullie project Windpark Midden-Betuwe.

[REDACTED]

Aanwezig: maandag t/m donderdag

Gemeente Lingewaard
Kinkelenburglaan 6, 6681 BJ Bommel
Postbus 15, 6680 AA Bommel

T: [REDACTED]
M: [REDACTED]
E: [REDACTED]
I: www.lingewaard.nl

KCCSCAN
Verzoe...(1).pdf

201028
Conce...1.0.pdf

Van: [REDACTED]
Onderwerp: Reactie concept-NRD windpark Midden-Betuwe
Datum: 24 december 2020 om 13:18
Aan: [REDACTED]

AH

Geachte [REDACTED]

Hartelijk dank voor uw brief over de concept-NRD voor Windpark Midden-Betuwe en uw verzoek om advies. De gemeente Nijmegen ziet het belang van windenergie en ondersteunt uw onderzoek naar de mogelijkheden voor windenergie langs de A15.

Een suggestie die wij hebben is om in uw onderzoek maatregelen mee te nemen die vogelsterfte kunnen verminderen, zoals het zwart verven van een van de wieken. Uit recent onderzoek in Noorwegen is gebleken dat vogelsterfte hierdoor aanzienlijk afnam. Wellicht heeft een dergelijke maatregel ook in uw situatie een positieve invloed.

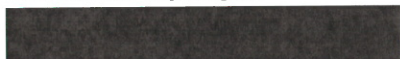
We wensen u veel succes en blijven graag op de hoogte van de voortgang.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
beleidsadviseur

Gemeente Nijmegen

bereikbaar op maandag t/m donderdag

Advies

Notitie Reikwijdte Detailniveau

Gemeente Neder-Betuwe

Postbus 20

4043 ZG Opheusden

Datum

23 december 2020

Zaaknummer

2020-015618

Onderwerp

Concept NRD Windpark Midden-Betuwe

Inlichtingen bij

post@gelderland.nl

Blad

1 van 2

Beste meneer, mevrouw,

Hartelijk dank voor de notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) die we op 26 november 2020 ontvingen. We hebben de NRD bestudeerd.

Deze NRD heeft betrekking op de realisatie van 8 tot 10 windmolens langs de A15 tussen Dodewaard en Zetten. Wij zijn er erg over te spreken dat u als gemeenten samenwerkt om dit windpark te realiseren. Hiermee levert u een waardevolle bijdrage aan de energietransitie en onze gezamenlijke ambitie om energieneutraal te zijn in 2050.

Inhoud van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Deze NRD dient als voorbereiding voor het op te stellen milieueffectrapport (MER) en geeft de kaders aan waaraan deze ontwikkeling zal worden getoetst in het MER.

Wij zien dit plangebied als een geschikte locatie voor windenergie. We zien op voorhand geen ruimtelijke belemmeringen. Een deel van het te onderzoeken gebied valt binnen het Nationaal Landschap Rivierenland deelgebied Maurik, Kesteren, Ochten. In het MER onderzoekt u dan ook de mogelijke effecten van het windpark op het gebied en landschap. Daarnaast gaat u in het MER ook in op autonome ontwikkelingen waaronder het Zonnepark Hemmen. Graag zouden wij de eventuele meekoppelkansen van dit windpark met het zonnepark onderzocht zien in het MER. Wij denken daarbij aan de mogelijkheden voor landschappelijke inpassing, beperken van de impact op het landschap en voor gedeeld gebruik van de kabelinfrastructuur.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Datum
23 december 2020

Zaaknummer
2020-015618

Blad
2 van 2

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Neem dan contact op met Wiljan van Wilgenburg.

Ik wens u veel succes met het vervolg van de m.e.r.-procedure.

Wij versturen deze brief in cc naar Waterschap Rivierenland

Met vriendelijke groet,
namens de algemeen directeur van de provincie Gelderland,

Voor deze brief geldt:

Wet milieubeheer, artikelen 7.8 en 7.27

Onze referentie: GFO-N-RE 20-2174

Onderwerp: Zienswijze Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau windpark Midden-Betuwe

Geachte [REDACTED]

Onlangs is via de Staatscourant bekend gemaakt dat de bovengenoemde Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau windpark Midden-Betuwe ter inzage ligt. Van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen maakt TenneT TSO B.V. (hierna TenneT) bij deze gebruik. U doet op dit moment een haalbaarheidsonderzoek naar de realisatie van dit windpark. Om dit haalbaarheidsonderzoek zorgvuldig te doen, stelt u eerst Notitie Reikwijdte en Detailniveau op en vervolgens een milieueffectrapportprocedure. Onze zienswijze betreft de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau.

Nabij het toekomstige windpark Midden-Betuwe bevinden zich de volgende assets die in eigendom en beheer zijn van TenneT:

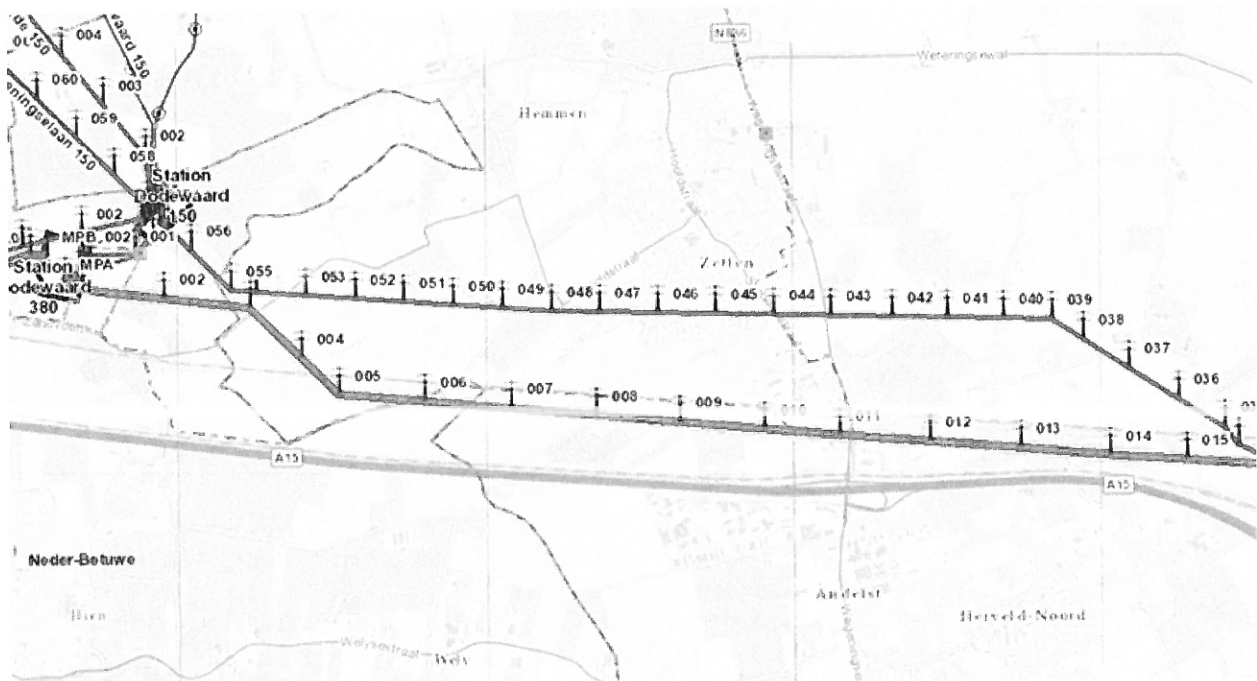
- 380.000 Volt hoogspanningsverbinding Dodewaard-Doetinchem met een bijbehorende belemmerde strook van 36 meter ter weerszijden van het hart van de verbinding (totale breedte 72 meter),
- 150.000 Volt hoogspanningsverbinding Nijmegen- Dodewaard met een bijbehorende belemmerde strook van 22,5 meter ter weerszijden van het hart van de verbinding (totale breedte 45 meter),
- Hoogspanningsstation Dodewaard.

Bij de Elektriciteitswet 1998 (de "E-wet") is TenneT aangewezen als beheerder van het landelijk hoogspanningsnet. Zij is daarmee verantwoordelijk voor een ongestoorde werking van dit net. Een zeer belangrijke kerntaak van TenneT is dan ook het optimaal beheren, onderhouden en veiligstellen van nieuw te realiseren en gerealiseerde assets ten behoeve van een ongestoorde ligging daarvan gedurende de gehele levensfase. Uitgangspunt is dat deze vitale en zware infrastructuur een gepaste bescherming kent, verankerd in een duurzaam liggingsregime. De aanwezigheid van deze hoogspanningsverbindingen kan beperkingen opleveren voor het gebruik van de gronden. Hierbij zijn onder meer aspecten aan de orde waaronder de veiligheid van personen en goederen, de aan te houden veiligheidsafstanden, de bereikbaarheid van de hoogspanningsverbindingen en de benodigde ruimte voor het uitvoeren van onderhouds- en herstelwerkzaamheden.

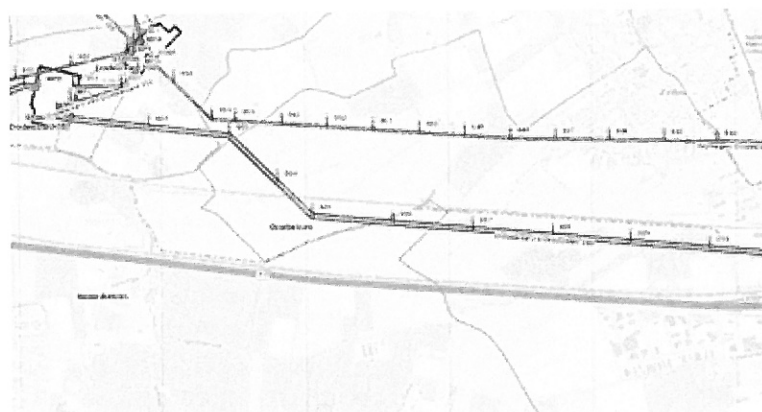
De assets van TenneT, zowel boven- als ondergronds, zijn van groot belang voor de leveringszekerheid van elektriciteit in Nederland en daarnaast ook ruimtelijk relevant. Ten behoeve van de leveringszekerheid en het zo efficiënt mogelijk gebruik kunnen maken van onze assets is het van groot belang dat deze assets te allen tijde bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud, storingen en/of calamiteiten en daarnaast zoveel als mogelijk ongestoord kunnen blijven liggen c.q. aanwezig te zijn.

Windturbines kunnen de leveringszekerheid in gevaar brengen doordat er een kans bestaat dat een falende windturbine (of onderdelen daarvan) de hoogspanningsinfrastructuur van TenneT (deels) beschadigt. Een onderbreking van de leveringszekerheid doordat een falende windturbine of onderdeel hiervan onze hoogspanningsverbinding zou treffen is niet wenselijk en zou inhouden dat een groot gedeelte van de maatschappij in haar dagelijks functioneren wordt belemmerd. Zoals u op de onderstaande afbeeldingen kunt zien, bevinden er zich meerdere assets van TenneT in de nabijheid van het zoekgebied voor het betreffende windpark. Wij geven u vooraf mee dat wij gelet op onze belangen moeite hebben met het

zoekgebied. wij geven u tevens mee dat we geen toename van risico accepteren op het station Dodewaard en de 380kV-lijn Dodewaard-Doetinchem. Mogelijk liggen er meerdere hoogspanningslijnen binnen de invloedsfeer van het zoekgebied. Ook bij de 150kV-lijnen in de omgeving van het zoekgebied kunnen we weinig toename van risico accepteren.

Afbeelding: omgeving zoekgebied

Figuur 2 Zoekgebied windpark Middel-Betuwe op de gemeentegrenzen Neder-Betuwe en Overbetuwe ingezoomd

Afbeelding: nabije omgeving zoekgebied met assets TenneT (afbeelding links TenneT en afbeelding rechts Concept-NRD)

Op bladzijde 26 van de concept NRD geeft u aan dat het Handboek Risicozonering

Op bladzijde 26 van de concept-NRD geeft u aan dat het Handboek Risicozonering windturbines van 2014 (HRW 2014) richtlijnen geeft om de risico's rond windturbines te toetsen. U heeft deze toets nog niet uitgevoerd. TenneT heeft dan ook niet kunnen beoordelen of wordt voldaan aan de door TenneT gewenste afstanden zoals genoemd in het HRW 2014. Hierdoor kan geen inschatting worden gemaakt omtrent het risico dat wordt gelopen ten aanzien van de leveringszekerheid als gevolg van de plaatsing van de windturbine en kan ook geen uitspraak worden gedaan of plaatsing van de windturbine door TenneT geaccepteerd kan worden. Verzocht wordt een dergelijke toetsing alsnog uit te voeren en, zoals u aangeeft op bladzijde 37 van de concept-NRD, hierover in overleg te treden met TenneT. Hiervoor kunt u contact opnemen met Chantal ter Braak, te bereiken via mail chantal.ter.braak@tennet.eu of via telefoon 06-1093 9441.

Ter informatie, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat bracht eerder dit jaar een update uit van het Handboek Risicozonering Windturbines (2014). Het handboek bestaat uit een Handreiking Risicozonering Windturbines (Infomil) (versie mei 2020) en een Handleiding Omgevingsveiligheid Module IV Specifieke rekenvoorschriften (RIVM).

Alle informatie is te vinden op de site van RVO via de volgende link:

<https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/duurzame-energie-opwekken/windenergie-op-land/milieu-en-omgeving/risicozonering/activiteitenbesluit>

Ter bescherming van de belangen van TenneT verzoek ik uw medewerking om onderstaande toevoegingen en/of wijzigingen op te nemen in de concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau:

- Op bladzijde 27 beschrijft u het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) en het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb). Wij attenderen u erop dat de installaties van TenneT niet vallen onder Bevb / Bevi (geen risicovolle installaties). Wij verzoeken u aan de hand van de meest recente Handreiking Risicozonering Windturbines (mei 2020) de informatie op een juiste manier te verwoorden.
- In de nabijheid van het geplande gebied zijn meerdere hoogspanningsverbindingen gesitueerd. Aan de noordzijde van het plangebied bevindt zich de 150.000 Volt hoogspanningsverbinding Nijmegen- Dodewaard, aan de zuidzijde bevindt zich de 380.000 Volt hoogspanningsverbinding Dodewaard-Doetinchem. Op bladzijde 37 van de concept-NRD staat dat zich aan de noordzijde van het plangebied zich de hoogspanningsverbinding 150 kV Druten – Teersdijk bevindt. De naamgeving is niet correct.

Staalkaart TenneT

TenneT bereidt zich voor op de Omgevingswet en werkt daarom onder andere aan een staalkaart voor het hoogspanningsnet in omgevingsplannen. Omdat in omgevingsplannen, meer dan in bestemmingsplannen, zal worden gestuurd op doelstellingen, zal de staalkaart vanuit de doelstelling van TenneT worden geformuleerd. Die doelstelling wordt uitgewerkt in bouwstenen voor het omgevingsplan. Naar verwachting is de staalkaart begin 2021 gereed. Daarna zal deze aan de bevoegde gezagen worden gestuurd met het aanbod van TenneT om mee te denken met het op duurzame wijze opnemen van het hoogspanningsnet in omgevingsplannen.

Als landelijk netbeheerder is TenneT omwille van de leveringszekerheid verantwoordelijk voor het realiseren en in stand houden van een robuust en veilig landelijk hoogspanningsnet. Grootschalig falen van het landelijk hoogspanningsnet kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting. Aan het voorkomen daarvan, draagt een goede publiekrechtelijke bescherming bij. Dat is des te meer van belang, nu de samenleving vanwege de energietransitie in toenemende mate afhankelijk wordt van (duurzaam opgewekte) elektriciteit die wordt getransporteerd via het landelijke hoogspanningsnet.

Heeft u nog vragen?

Heeft u vragen over de inhoud van deze brief, dan kunt u met mij contact opnemen. Mijn

contactgegevens staan hieronder vermeld. Eventuele correspondentie (met vermelding van onze referentie) kunt u eveneens aan mij richten.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

Specialist Ondersteuning | afd. GFO-N-RE | team Licensing | TenneT TSO B.V.
Postbus 718, 6800 AS Arnhem | Utrechtseweg 310

[Redacted] E ruimtelijkeplannen@tennet.eu | www.tennet.eu

Van: [REDACTED]
Onderwerp: NRD windpark Midden-Betuwe
Datum: 30 december 2020 om 11:25
Aan: [REDACTED]

Beste mevrouw, meneer,

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid ontving onlangs van u een uitnodiging om te reageren op de concept-Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de aanleg van het windpark Midden-Betuwe. Dank hiervoor!

In de concept-notitie wordt zowel in paragraaf 4.5 als in paragraaf 5.5 niet specifiek gerefereerd naar de Betuweroute (en het substantiële vervoer van gevaarlijke stoffen over deze goederenspoorlijn). Wij verzoeken u de Betuweroute specifiek mee te nemen in uw beschouwingen en afwegingen met betrekking tot eventuele risicoverhogende domino-effecten van de windturbines richting omliggende bedrijven met en vervoersassen voor gevaarlijke stoffen.

Daarnaast dient ons inziens bij de plaatsing van de turbines en bijbehorende infrastructuur ook rekening gehouden te worden met de bereikbaarheid voor hulpdiensten van de Betuweroute en bijbehorende bluswatervoorziening. Hiervoor is namelijk een stelsel van paden, opstelplaatsen, toegangspoorten en -deuren en bluswatervoorzieningen ontwikkeld. Plaatsing van de windturbines mag ons inziens in beginsel geen afbreuk doen aan de mogelijkheden voor hulpdiensten om een ongeval op de Betuweroute te bestrijden.

Indien u vragen heeft over deze reactie dan kunt u uiteraard altijd met ons hierover in contact treden.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED] | Thema Omgevingsveiligheid - Brandweer
Postbus 1120, 6501 BC NIJMEGEN | Professor Bellefroidstraat 11, 6525 AG NIJMEGEN
[REDACTED] www.vrgz.nl
Werkdagen: ma-di-wo-do

AANGETEKEND

Aan: College van burgemeester en wethouders Gemeente Overbetuwe
Postbus 11
6660 AA Elst

Betreft: Zienswijze Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Midden-Betuwe
(besluit 20bw000473)

Zetten, 28 december 2020

Geacht college,

Op de website van uw gemeente is het navolgende besluit bekendgemaakt:

1. Instemmen met de ontwerp Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Midden-Betuwe
2. De Notitie Reikwijdte en Detailniveau Windpark Midden-Betuwe vrijgeven voor inspraak en voorleggen aan de wettelijke overlegpartners van de gemeente.

Hierbij maak ik als direct omwonende van het mogelijk te realiseren Windpark Midden-Betuwe mijn zienswijze kenbaar over de Concept Notitie Reikwijdte en Detailniveau (hierna de "Notitie"). Dit schrijven is tevens een bezwaarschrift tegen de voornoemde besluiten. Deze brief ziet primair op de volgende (hoofd)onderwerpen:

1. Alternatieven
2. Milieuaspecten
3. Overig

Ten aanzien van de genoemde onderwerpen zijn tussentijds vragen opgenomen, waarvan ik uw college verzoek om de beantwoording.

1. Alternatieven

Kenmerkend voor een milieueffectrapportage is dat initiatiefnemer en bevoegd gezag zich niet kunnen blindstaren op één specifieke oplossing: er moeten alternatieven uitgewerkt en onderzocht worden.¹

Alternatieve locaties

De Notitie vormt de basis van de milieueffectrapportage en moet dus bij uitstek alternatieven uitwerken en onderzoeken. De Notitie besteedt echter onvoldoende aandacht aan de mogelijke alternatieven. Zo verwijst de Notitie (op p. 4) naar de Routekaart Duurzaam Overbetuwe ("Routekaart"), waarin vermeld wordt:

"in de Routekaart wordt de voorkeur gegeven aan de ontwikkeling van minimaal 4 windturbines met een opgesteld vermogen van in totaal 12 MW langs de A15."

Op zichzelf lijkt deze verwijzing naar (pagina 20 van) de Routekaart juist. Het is echter onvoldoende om deze enkele passage uit de Routekaart te gebruiken als onderbouwing van het zoekgebied voor Windpark Midden-Betuwe. De Notitie moet immers – voorsortierend op de MER rapportage – de alternatieven schetsen en uitwerken, zodat deze in het kader van de MER

¹ <https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/mer/praktijkhandreiking/reikwijdte/uitgebreide/reikwijdte/>

rapportage ook onderzocht worden. Door nu te verwijzen naar een vier jaar oude passage van twee regels, die verder niet in de Routekaart onderbouwd wordt, kan niet gesteld worden dat de alternatieven in een eerder stadium in voldoende mate zijn onderzocht. Door de Notitie desondanks te baseren op deze verwijzing, bestaat er een groot risico dat de alternatieven ook niet in het kader van de MER rapportage onderzocht zullen worden.

Vragen:

- *Voor zover uw college meent dat wel alternatieven onderzocht en uitgewerkt zijn, zou u dan de schriftelijke onderbouwing in dat verband willen publiceren en delen met mij?*
- *Mochten de alternatieven nog onderzocht worden, wanneer en op welke wijze gaat de gemeente die alternatieven onderzoeken?*

Het voornoemde risico leidt ertoe dat de belanghebbenden – omwonenden in het bijzonder – geconfronteerd worden met de (ernstige) negatieve gevolgen van de bouw van windturbines dicht bij hun percelen, terwijl die locatie gekozen is op basis van een niet nader onderbouwde passage in de Routekaart. Dat op zichzelf strijdt met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Dat de Notitie in paragraaf 3.2.2 in het vooruitzicht stelt dat het zoekgebied nog onderbouwd wordt, is een bevestiging van de tunnelvisie ten aanzien van deze locatie; het bevoegd gezag lijkt zich blind te staren op deze kennelijk door haar gewenste plek. Het is bovendien de omgekeerde volgorde: eerst wordt een locatie gekozen, waarna deze in de MER rapportage onderbouwd wordt. Uiteraard moet in plaats daarvan juist de aanvankelijke keuze onderbouwd worden.

Dat geldt temeer nu het Participatieplan "Voor de Wind" vermeldt dat het windpark een goede buur wil zijn, in gesprek wil zijn en blijven met (onder meer) omwonenden en dat het windpark gelooft in maatwerk (p. 17 Participatieplan). Daar is bij voorbaat al geen sprake van wanneer niet gekeken is naar alternatieve locaties. De Notitie zou een ruimere blik moeten hanteren en de voor- en nadelen van meerdere locaties moeten behandelen.

Vraag:

- *Gelet op het feit dat de gemeente kennelijk sinds 2016 in voorbereiding is voor de het windpark, heeft de gemeente lang gewacht en mogelijk veel besluiten genomen in het voortraject, zonder dat bekend was dat men het windpark wilde realiseren. Als het windpark inderdaad hecht aan draagvlak en een goede buur wil zijn, waarom is dan zo lang gewacht met het betrekken van bewoners bij de voorbereidingen en eventuele besluitvorming?*

Bovendien is de beoogde locatie gelegen naast de A15, waar ook nog de Betuwe spoorlijn langs loopt. Dat maakt deze locatie extra risicovol, omdat geluid van turbines in combinatie met andere omgevingsgeluiden extra hinder kan geven.² Dat maakt de milieu- en gezondheidsaspecten van de keuze voor deze locatie (waarover hierna meer) extra ingrijpend. Daar is onvoldoende rekening mee gehouden en ook de Notitie neemt dit aspect onvoldoende in ogenschouw als factor. Paragraaf 5.4 vermeldt wel dat een GES score zal worden opgesteld op basis van geluid, maar onduidelijk is hoe die score is opgebouwd en waarom bij een schaal van 1 tot 8 pas bij een score van 6 of hoger het maximaal toelaatbare risico wordt overschreden.

Vraag:

- *wat gebeurt er als deze norm (regelmatig) wordt overschreden? Welke waarborgen – technisch en organisatorisch – bestaan er ter bescherming van de norm?*

Overigens wordt ook de term 'maximaal toelaatbare risico' niet nader toegelicht. Niet blijkt welke risico's er bestaan en hoe die geclassificeerd zijn., Daarbij is Zetten de grootste dorpskern in het gebied, terwijl de meeste wind uit zuidwestelijke richting waait. Daarmee ligt Zetten

² Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden GGD Informatieblad medische milieukunde Update 2013 RIVM rapport 200000001/2013

precies in de lijn van de wind en daarmee het geluid. De locatie die zonder onderzoek naar alternatieven is gekozen, is derhalve ook nog eens bijzonder ongelukkig voor het gros van de inwoners van Zetten.

Er is al met al geen begin van een onderbouwing voor deze locatie, anders dan dat hier 'de voorkeur aan wordt gegeven.'

Vragen:

- *op grond van welke inhoudelijke overwegingen is besloten om de locatie langs de A15 aan te wijzen als zoekgebied? Voor zover stukken beschikbaar zijn, verzoek ik u deze met mij te delen.*
- *Hoeveel andere (potentiële) locaties zijn onderzocht? Zijn daarvan inventarisaties gemaakt van de voor- en nadelen?*
- *Is in de besluitvorming rekening gehouden met het feit dat Zetten in de meest voorkomende windrichting ligt?*
- *Is ook de noordzijde van de gemeentegrens verkend als alternatief, ook in verband met slagschaduw en geluid? Is de afstand aan de noordzijde (die ten opzichte van Renkum/Wageningen veel groter is dan van de A15 tot Zetten) meegenomen in die eventuele afweging?*

Alternatieve bronnen van energie

De Routekaart behandelt daarnaast een aantal alternatieve bronnen van energie:

- Zonneboilers
- Zonnecellen
- Windenergie
- Warmtepompen
- Warmtenet met duurzame bron
- Energie uit afval
- Waterkracht
- Aardwarmte
- Warmtebatterijen

Al deze vormen van energie dienen te worden onderzocht naast windenergie. De impact van vrijwel al deze energiebronnen is immers aanzienlijk beperkter dan de plaatsing van forse windturbines (ashoogte 115 tot 155 meter, tiphoogte 180 tot 232 meter). Zo verwijst de Routekaart naar de mogelijkheid van een waterkrachtcentrale in de stuw bij Driel (onderzocht in 2009). Hoewel de Routekaart opmerkt dat een dergelijke stuw 21 TJ (=ca. 6MW) aan energie zou kunnen opwekken, (wat de helft van de in de routekaart gewenste potentieel van 12MW zou zijn), is dat niet de enige afweging die gemaakt moet worden. Overigens rept de Notitie in het geheel niet van dit reeds onderzochte en haalbare alternatief voor windturbines.

Vragen:

- *In hoeverre is naar deze alternatieven gekeken? Voor zover daar stukken beschikbaar zijn verzoek ik u deze met mij te delen.*
- *Wat zijn de resultaten van het onderzoek?*

Maar daarbij is ook van belang dat een afweging gemaakt wordt van (i) de impact op omwonenden (minimaal bij een stuw in de rivier), (ii) de impact op het landschap (minimaal bij een stuw in de rivier), (iii) de kosten (voor zover bekend niet onderzocht), (iv) de continuïteit van de energielevering (constante waterstroom t.o.v. grillige wind). Bovendien stamt het onderzoek naar de waterkrachtcentrale uit 2009. Aannemelijk is dan ook dat de schatting van 21 TJ inmiddels door voortschrijdende techniek verouderd is en dat dit meer zal zijn. Overigens is 21 TJ gelijk aan de capaciteit van ca. 2 windmolens van 3 MW.

Voorts lijkt niet te zijn gerekend met het veld met zonnecollectoren in Hemmen en Valburg. Het zonnepark Hemmen is voldoende om ca. 5.000 huishoudens van stroom te voorzien, en het zonnepark Valburg zelfs voor 15.000 huishoudens. Dit is voldoende voor alle huishoudens van de gemeente Overbetuwe, en voorziet dus al in de wens van de gemeente om energie neutraal te worden. In de uiteenzetting van deze verifieerbare informatie is bovendien nog geen rekening gehouden met wat er al aan zonnepanelen ligt bij de bedrijven en particulieren binnen de gemeente.

Vragen:

- *Heeft de gemeente geïnventariseerd hoeveel groene/alternatieve energie momenteel al wordt opgewekt in de gemeente? Zo ja, hoeveel is dat en wanneer is dit voor het laatst onderzocht?*

Meer dan interessant is het inmiddels vergevorderde project van TU Eindhoven en TNO met warmtebatterijen. Die worden al binnen 1,5 jaar getest, zijn naar verwachting over drie jaar te koop³ en hebben een potentieel van alleen al 7 miljoen huishoudens in Nederland.⁴ De warmtebatterij heeft een grootte van ongeveer een koelkast en slaat energie op uit warmte (zonneboilers) en stroom (zonnepanelen) in zouthydraat. Het is milieuvriendelijk, verplaatsbaar, onbeperkt houdbaar en zonder rendementsverlies. Bovendien vangt het de bestaande fluctuaties van windenergie op het net op. Dit bijzonder interessante alternatief – met bovendien geen gevolgen voor omgeving, horizon en milieu – is in het geheel niet onderzocht door de gemeente. De gemeente Overbetuwe heeft in dit verband een unieke kans om deze energiebron te omarmen en te integreren. Zij zou daarmee voorop lopen in Nederland.

Concluderend kan gesteld worden dat de Notitie onvoldoende rekening houdt (i) met mogelijkheden tot ontwikkeling van andere energieopwekkende bronnen, (ii) met reeds in gang gezette ontwikkelingen die hun weerslag hebben op de ambitie van duurzaamheid en de verdeling van de energiebehoefte over de verschillende duurzame energiebronnen en (iii) met alternatieve windenergie, zodanig dat minder grote molens worden ingezet. Die alternatieven horen te worden onderzocht, juist omdat de impact op de omgeving in het kader van de Notitie en de daaropvolgende MER rapportage zo belangrijk zijn.

2. Milieuaspecten

De (potentiële) gezondheidsschade van windturbines is groot. Windturbines veroorzaken onder meer laagfrequent geluid, drukgolven, slagschaduw en knipperende lichten.

Wereldwijd worden dezelfde klachten gerapporteerd: chronische slaapproblemen, hoofdpijn, tinnitus, een drukgevoel op de oren, vertigo, visusklachten, luchtwegproblemen, tachycardie, prikkelbaarheid, concentratie- en geheugenproblemen, en angstgevoelens samengaan met de sensatie van inwendige pulsaties of trillingen zowel slapend als in wakkere toestand.⁵

Vraag:

- *Welke partij(en) is/zijn verantwoordelijk en aansprakelijk voor eventuele gezondheidsschade als deze zich voordoet?*

Vanzelfsprekend geldt dat hoe groter de molens zijn die geplaatst worden, hoe verder de impact daarvan reikt op de mensen daaromheen. De beoogde rotordiameter van minstens 130 meter

³ <https://www.tue.nl/nieuws/nieuwsoverzicht/15-07-2020-is-onze-warmtebatterij-wel-echt-verliesvrij-het-antwoord-is-ja/>

⁴ <https://www.tno.nl/nl/aandachtsgebieden/industrie/roadmaps/sustainable-chemical-industry/warmtebatterij-voor-in-huis/>

⁵ Michaud D.S.I. Exposure to wind turbine noise: perceptual responses and reported health effects. Journal of the Acoustical Society of America 2016; 139, 1443-1454

betekent dat alle gebouwen in een straal van *tenminste* 1560 meter (oplopend tot 1860 meter) rond iedere individuele windmolen direct beïnvloed worden door de hinder van slagschaduw.

De Notitie wekt de indruk dat slagschaduw niet serieus wordt genomen, op dit moment noch in het op te stellen MER rapport. Nergens wordt immers melding gemaakt van het feit dat de projectontwikkelaar een deugdelijk slagschaduwrapport moet opstellen en overleggen.⁶ Bovendien wordt bovenwettelijke mitigatie van slagschaduw – geen vreemd scenario gelet op de enorme omvang van de beoogde windmolens – direct uitgesloten als “vallend buiten de reikwijdte van het MER” (paragraaf 4.3 Notitie). Daarnaast wordt op pagina 24 benoemd dat een GES (gezondheidseffectenscreening) wordt uitgevoerd, om in dezelfde alinea op de volgende pagina het volgende te vermelden: “De eventuele gezondheidseffecten van slagschaduw worden door de lage draaisnelheid van moderne windturbines, in combinatie met de strenge landelijke norm dermate beperkt dat het effect van slagschaduw op de gezondheid met zekerheid verwaarloosbaar is.”

Die passage wordt door geen enkele wetenschappelijke verwijzing onderbouwd, terwijl de norm in dezelfde Notitie spreekt van 12x de rotordiameter als straal waarbinnen hinder bevonden wordt van slagschaduw. Alleen al de woningen op de Leigraafseweg 1, 2 en 4 in Zetten vallen ruimschoots binnen die norm.

Het niet in aanmerking nemen van slagschaduw – althans het bij voorbaat bagatelliseren daarvan in de Notitie – kan niet worden beschouwd als een gedegen voorbereiding en onderbouwing van de beoogde reikwijdte van de MER.

Vraag:

- *Wat is het standpunt van de gemeente met betrekking tot slagschaduw?*

3. Overig

De gemeente concentreert zich te veel op de klimaatdoelstellingen en vergeet daarbij in strijd met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur een sluitende, evenwichtige belangenafweging te maken tussen alle betrokken belangen. De voorbereiding is daarmee onvoldoende zorgvuldig en strijdt met het gelijkheidsbeginsel. Dat blijkt niet uitsluitend uit het feit dat de locatiekeuze en de onderzoeken naar alternatieven niet of nauwelijks zijn onderbouwd in het voortraject of in de Notitie. Het wordt ook bevestigd door de rekenkamercommissie van de gemeente. Enkele treffende passages:

“Er zijn weinig controlemogelijkheden door de gemeenteraad. De werkgroep die de voortgang kritisch zou volgen is opgeheven. In dit verband merken wij op dat de door voor dit najaar het college aangekondigde informatie de gemeenteraad nog niet heeft bereikt en de gemaakte afspraak over de (de monitoring van) de opvolging van de door de raad overgenomen aanbevelingen van uw rekenkamercommissie in het P&C-proces (nog) niet is nagekomen.”

“Er lijkt progressie op verschillende thema’s zonder dat duidelijk is hoe deze ontwikkelingen zich onderling tot elkaar of tot de Routekaart verhouden.”⁷

4. Conclusie

Al met al ontstaat een beeld van een gemeente die zich hard inzet voor verduurzaming. Op zichzelf is dat een nobel streven. Waar echter minder oog voor is vanuit de gemeente, is de beschikbaarheid van alternatieven en de samenhang van de realisatie van het windpark met andere energiebronnen en – niet in de laatste plaats – de impact van het windpark op de omgeving en de omwonenden. Dat sluit aan bij het beeld dat de rekenkamercommissie van de gemeente schetst in haar QuickScan naar de stand van zaken met betrekking tot (de realisatie

⁶ https://www.rvo.nl/sites/default/files/2019/03/Slagschaduw_en_windturbines.pdf

⁷ C:\Users\PieterVerloop\Downloads\20-01-07 Rapport Rekenkamercommissie Quickscan Duurzaamheid.pdf

van) het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Overbetuwe. De kritische werkgroep is opgeheven en er is maar één terrein aangewezen en gekozen voor het windpark. Van onderzoek naar alternatieve locaties en alternatieve energiebronnen geeft de Notitie geen blijk.

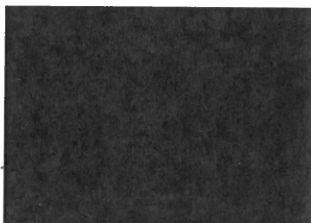
Op basis van de bovenstaande argumenten heb ik bezwaar tegen de Notitie, temeer nu deze ondanks het ontbreken van deze wezenlijke elementen al in concept is vastgesteld. Voor zover nodig is deze zienswijze dan ook tevens een bezwaarschrift tegen voornoemd besluit. Aan het besluit tot vaststelling van de Notitie kleven inhoudelijk de bezwaren die ik al uiteen heb gezet.

In het algemeen is met openbaarmaking van deze Notitie duidelijk geworden dat de gemeente Overbetuwe zich in dit traject weinig heeft bekommerd om haar inwoners. De Notitie geeft – in samenhang met overige recente en minder recente ontwikkelingen in dit traject – een overduidelijk signaal van een gemeente die bijzonder lang de tijd heeft gehad om dit traject terdege voor te bereiden en nu – om twee voor twaalf – nog even een rondje langs de bewoners doet. In dat kader verzoek ik u een termijn te stellen om een nader uitgewerkte zienswijze, tevens bezwaarschrift op te stellen ten aanzien van de voorbereidingen door de gemeente en de voorbereidingstijd die de bewoners wordt gegeven.

Naar aanleiding van deze brief verzoek ik u met inachtneming van mijn zienswijze de Notitie niet definitief vast te stellen dan wel deze alleen gewijzigd vast te stellen, met inachtneming en deugdelijke, wetenschappelijke uitwerking van mijn bezwaren en suggesties.

Ik ga ervan uit dat u mij over de verdere procedure op de hoogte houdt en mijn voorlopige vragen beantwoordt en waar nodig die beantwoording onderbouwt.

Hoogachtend,

Gemeente Overbetuwe	
Ingek.	24 DEC 2020
Inschrijfnr.	2015k23244
Gescand:	6
Zaak:	3031
Afdeling:	J. Wiedeman
	ovb ja/nee

Betreft zienswijze op NRD Windpark Middenbetuwe

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeenten Overbetuwe en Neder-Betuwe te Elst en Opheusden

Zetten, 18 december 2020

Geacht college,

Gisteren kwam het eindverslag van de parlementaire commissie kinderopvangtoeslag in de openbaarheid en daaruit bleek op welke schandalige wijze de grondbeginselen van de rechtsstaat ernstig zijn geschonden, dat de macht van de overheid zich tegen haar burgers heeft gekeerd. Dat daar ministers, hoge ambtenaren, de minister-president, rechters van ons hoogste bestuursrecht college de Raad van State, wetgever, kabinet en parlement ten volle verantwoordelijk zijn. "Noodzakelijke beginselen van behoorlijk bestuur hebben het moeten ontgelden tegen de achtergrond van een oververhitte politieke behoefte aan fraudebestrijding", aldus de commissieleden.

Ik heb sterk de indruk dat als er over een aantal jaren een parlementair onderzoek zal plaatsvinden naar de gewenste energietransmissie en de daartuit voortkomende ideeën dat iedere gemeente maar windturbines zal moeten plaatsen om over een aantal jaren energieneutraal te zullen zijn, de commissie na onderzoek zal moeten vaststellen dat ook in deze zaak de grondbeginselen van de rechtsstaat zijn geschonden, dat de macht van de overheid zich tegen haar burgers heeft gekeerd, dat er honderden mensen ernstig zijn gedupeerd door de oververhitte politieke behoefte aan energietransmissie cq het hele land vol plempen met torenhoge windturbines.

Het rapport "Windenergielocaties gemeente Neder-Betuwe" van 22 december 2015 geschreven door Royal HaskoningDHV doet uit de doeken waar geschikte locaties voor windturbines binnen de gemeente Neder-Betuwe gelegen zijn.

In dit rapport komt de huidige locatie van het zg zoekgebied in locatie 3b naar voren. Daar echter een deel van deze locatie in de gemeente Overbetuwe ligt, zegt het rapport dat wil men daar windturbines realiseren er afstemming met de gemeente Overbetuwe zal moeten plaatsvinden.

Vijf jaar geleden werden derhalve de plannen gesmeed. En wij, de burgers, die beschermd dienen te worden door de overheid, wij de burgers die de gemeenteraden kiezen ten einde goed bestuurd te worden, worden ruim vier jaar later middels een briefje gericht aan de bewoners van dit huis, niet eens met de naam van de bewoner erop, gevraagd om een enquête in te vullen omdat er wellicht een windmolenpark gerealiseerd zal worden. Er wordt ons helemaal niet gevraagd of we dit wel willen. Er wordt geen enkele kans geboden om als burger met deze overheden in debat te gaan bijvoorbeeld over nut en noodzaak. Over eventuele gezondheidsschade.

Dan is er ook nog een zg Communicatie-en Participatieplan van juni 2020 waarin tot in den treure wordt benoemd hoe belangrijk het is dat de plaatselijke bevolking, de omwonenden, betrokken worden bij de plannen. Hoe belangrijk het is een groot draagvlak voor de plannen te creëren.

Dit plan is in opdracht van de initiatiefnemers, YARD ENERGY en maatschap Betuwemolen in

overleg met de betrokken 2 gemeenten tot stand gekomen.

Het is toch uiterst vreemd dat partijen die participatie en communicatie zo hoog in het vaandel hebben staan, dat diezelfde partijen pas met hun plannen naar buiten treden ruim 4 jaar nadat er een voorkeurslokatie voor een windpark is vastgesteld.

Wat hebben de gemeente Overbetuwe en Neder-Betuwe na december 2015 voor stappen ondernomen ivm het nader vorm geven aan het geplande windmolenpark? Graag een antwoord in chronologische volgorde van de genomen acties door de beide gemeenten.

Heeft de gemeente Overbetuwe nog eigenstandig onderzoek laten doen naar eventuele zoekgebieden binnen de gemeentegrenzen van Overbetuwe naar een zoeklocatie?

Waarom heeft de gemeente er niet voor gekozen de omwonenden op naam aan te schrijven ipv slechts aan de bewoners van een adres.

Het blijkt nl dat veel mensen brieven met " aan de bewoners van een bepaald adres "regelrecht in de oudpapierbak deponeren.

Mij is gebleken dat veel omwonenden niet op de hoogte waren van de voorgenomen plannen voor het windturbinepark.

Zijn betrokken gemeenten bereid deze hele procedure over te doen op dat er werkelijk sprake kan zijn van burgerparticipatie?

De aankondiging dat het concept NRD ter inzage gelegd is, dateert van 19 november jl.

Vragen over dit concept konden worden gesteld op 26 november jl. Volgens mij een veel te korte periode omdat het NRD voor een gewone burger geen dagelijkse kost is, in tegendeel, het is moeilijk leesbaar, ingewikkelde termen, kortom het heeft er alles van weg het de burger moeilijk ipv makkelijk te maken.

Daarnaast is het ivm. de strenge coronamaatregelen onmogelijk een vergadering te beleggen, of een vereniging op te richten ten einde een gezamenlijk krachtig weerwoord tegen de plannen op te stellen. En dit terwijl het recht van vergadering en het recht om een vereniging oprichten beide in de Grondwet verankerd zijn. Daarom pleit ik er hier nogmaals voor de hele besluitvormingsprocedure inzake dit windpark op te schorten tot dat de coronamaatregelen van tafel zijn en mensen weer gewoon bij elkaar kunnen komen om te overleggen, tot het weer mogelijk is een bijeenkomst te beleggen waar zowel gemeenten, de initiatiefnemers en de burger hun woordje kunnen doen, waar er discussie gevoerd kan worden, waardoor te nemen besluiten kunnen worden beïnvloed. Dat is democratie.

Gezondheid.

Ik ben van mening dat er in het NRD veel te weinig aandacht is voor eventuele gezondheidsschade ten gevolge van het wonen in de buurt van windturbines.

Er worden in de NRD 5 onderzoeken aangehaald over gezondheidseffecten van windturbines en daaruit zou blijken dat directe effecten op de gezondheid, anders dan geluidshinder, onwaarschijnlijk zijn. Wat wordt er precies bedoeld met: directe effecten op de gezondheid, anders dan geluidshinder?

Waarom zijn er geen rapporten aan gehaald waaruit wel blijkt dat windturbines hoogstwaarschijnlijk wel tot gezondheidsschade kunnen leiden?

Ik wil er op wijzen dat deze onderzoeken dateren uit 2011, 20012, 2013, 2016 en 2017.

Dat houdt in dat de eerste drie genoemde onderzoeken niet als zeer recent zijn te classificeren.

Dat brengt me bij klinisch-fysicus-audioloog van het Leids Universitair Medisch Centrum Jan de Laat die onderzoek doet naar nadelige gezondheidseffecten van laagfrequent geluid afkomstig van windmolenparken. De heer De Laat wijst erop dat oude studies vooral gaan over kleine windmolens, terwijl de turbines van tegenwoordig vaak 100 meter hoog zijn (of zelfs 200 meter) en derhalve het geluid verder kan dragen.

Na kamervragen over de uitlatingen van de heer De Laat heeft staatssecretaris Stientje van

Veldhoven van Infrastructuur en Waterstaat onlangs besloten het RIVM een inventariserend onderzoek te laten doen naar deze materie.

Het is vooral het vaak niet hoorbare laagfrequentgeluid waar mensen last van hebben. Daar is geen enkele isolatie tegen opgewassen. Het dendert overal doorheen. "Het risico op het regelmatig voorkomen van ziekteverschijnselen zoals tinnitus, duizeligheid, misselijkheid of abnormaal hoge bloeddruk wordt over het algemeen te laag ingeschat, zegt wetenschapper Jan De Laat." "Laagfrequent geluid kunnen we misschien niet horen, maar het lichaam vangt het wel op. In het middenoor, waar ook het evenwichtsorgaan zit" aldus heer De Laat.

(Volkskrant, woensdag 25 november 2020).

Jammer dat hierover in het concept NRD met geen woord wordt gerept. Eigenlijk niet vreemd als je nagaat dat het concept NRD is geschreven door een bureau in opdracht van de beide initiatiefnemers YARD ENERGY en maatschap Betuwemolen. Dat zijn de mensen die geld verdienen hoger in het vaandel hebben staan dan de gezondheid van de vele honderden omwonenden.

Stel dat het nog steeds niet wetenschappelijk is bewezen dat je van het laagfrequentgeluid ernstige gezondheidsschade ondervindt, terwijl uit de verhalen van omwonenden van windparken al die klachten wel naar voren komen, moet je die klachten dan afdoen als onzin, niet wetenschap[pe]lijk bewezen?

Het dragen van mondkapjes zou volgens het RIVM ook niet wetenschappelijk zijn bewezen. Toch heeft de overheid besloten dat we in allerlei binnenruimtes het mondkapje moeten dragen op straffe van een forse boete.

Maar kijk eens naar onze overheid, een instantie die integriteit zou moeten uitstralen.

Kijk naar de toeslagenaffaire, kijk naar Groningen, hoe daar de mensen worden behandeld ivm aardbevingsschade etc, kijk naar de Chroom6 affaire, willens en wetens liet de overheid burgers met dit levensgevaarlijke goedje werken. Jarenlang. Terwijl diezelfde overheid wist dat het een dodelijk goedje was.

En zo gaat het ook met de windturbines, het staat buiten kijf dat de gezondheidseffecten van de windturbines bestaan. Maar dat wordt allemaal weggewuifd, ook door de hoogste bestuursrechter van dit land, de Raad van State, en niet op grond van argumenten, maar op grond van zogenaamde normen, op grond van zogenaamde berekeningen. Die slechts op theorieën zijn gebaseerd en niet op de ware feiten.

Ik vind dat er in het te maken milieueffectrapport veel en veel meer aandacht zal moeten worden besteed aan de nadelige gezondheidsaspecten van het wonen van mensen in de buurt van windturbines. En ik vind het uiterst lakenswaardig als overheden en initiatiefnemers net te doen alsof er maatregelen zijn te treffen die iets aan het laagfrequentgeluid kunnen doen. Daar is geen kruid tegen gewassen. Geen enkele isolatie van de woning biedt hier een oplossing voor.

Bent u het met me eens dat het realiseren van het windpark in eerste instantie afhangt van de voorwaarde dat mensen niet in hun gezondheid mogen worden aangetast?

Dus bij twijfel, of bewezen gezondheidsschade geen windpark Middenbetuwe. Zolang er onvoldoende bekend is of de plaatsing van windturbines nabij bewoning veilig is, dient de overheid goed onderzoek te initiëren, en tot die tijd het zg voorzorgbeginsel toe te passen en van plaatsing van windturbines in de nabijheid van bewoning af te zien.

Dit vooral gezien de ligging van woonwijken te Zetten, tov het zoekgebied:

De wind komt in Nederland voor het grootste deel uit Zuid-Westelijke richting.

Laat nu het dorp Zetten precies in die richting tov. het windturbinepark liggen. Dit gegeven zal nog voor veel meer overlast zorgen.

Uit het Kennisbericht Geluid van windturbines van het RIVM juni 2015 blijkt het volgende:
blz 28 :Effecten van windturbinegeluid op de gezondheid:

Hinder is het voornaamste gezondheidseffect toegeschreven aan het geluid van draaiende windturbines, zowel overdag als 's nachts. Bij hetzelfde geluidsniveau is het geluid van windturbines hinderlijker dan het geluid van andere bronnen zoals verkeer of industrie. Zowel uit epidemiologisch onderzoek als uit individuele gevalsbeschrijvingen komt het typische karakter van windturbinegeluid naar voren als belangrijk probleem. Vooral het ritmische karakter van windturbinegeluid wordt als hinderlijk ervaren.

Windturbines produceren ook laagfrequent geluid. Het laagfrequente deel van het geluid van windturbines kan wellicht tot hinder leiden. In de literatuur is daar nog geen consensus over. Chronische hinder of het gevoel dat door de windturbines de omgevings- of levenskwaliteit afneemt, kan via stressprocessen een negatieve invloed hebben op de gezondheid en het welbevinden van mensen, die in de buurt van windturbines wonen.

Voor andere gezondheidseffecten in relatie tot windturbinegeluid is onvoldoende bewijs. Dat betekent niet dat die relatie er niet zou kunnen zijn. Einde citaat uit het Kennisbericht van het RIVM.

Uit diverse onderzoeken wereldwijd, blijkt dat een substantieel deel van de omwonenden van windturbines last heeft van: chronische slaapproblemen, hoofdpijn, tinnitus, een drukgevoel op de oren, prikkelbaarheid, concentratie- en geheugenproblemen en angstgevoelens samengaand met de sensatie van inwendige pulsaties of trillingen zowel slapend als in wakkere toestand. (citaat dr S. van Manen, huisarts in Den Bosch).

Daarnaast blijkt dat onder omwonenden van een windturbinepark mensen met al bestaande hartklachten een grotere kans hebben op een beroerte of hartinfarct. Onderzoek van het LUMC bevestigen de eerdere conclusies van de Deense epidemioloog A. Poulsen. In een bevolkingsonderzoek onder 500.000 (!) Denen die in de buurt van windturbines wonen, vond Poulsen een licht verhoogde kans op hartfalen en beroertes, als gevolg van laagfrequent geluid.

Het advies van de wetenschappers van het LUMC, naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek, is om bij de aanleg van windturbines de volgende formule aan te houden: afstand turbine tot woningen is 10 maal de ashoogte van de windturbine. Dus bij een turbine van 200 meter hoog, een afstand van 2 km aanhouden.

Wat vinden beide gemeenten Overbetuwe en Neder-Betuwe van deze uitkomsten van onderzoek en advies?

Worden deze te berde gebrachte zaken ook meegenomen in het op te stellen MER?

In Beieren heeft de federale overheid al in 2016 besloten de bovengenoemde 10xH te hanteren.

In Denemarken wordt momenteel ook onderzoek naar de relatie windrichting en windkracht en een aantal gezondheidsafgeleiden gedaan. In afwachting van de uitkomsten van deze onderzoeken heeft een groot aantal Deense gemeenten de bouw van turbines opgeschort cq gestopt.

Wat is uw inhoudelijke antwoord op bovengenoemde zaken? Bent u ook bereid verantwoordelijkheid te nemen voor de gezondheid voor uw ingezetenen en op grond van diverse genoemde onderzoeken de besluitvorming over het windpark Middenbetuwe op te schorten tot er meer duidelijkheid is over de genoemde gezondheidseffecten?

Heeft u al juridisch onderzoek laten doen naar de eventuele aansprakelijkheidsacties van omwonenden richting gemeente cq initiatiefnemers tav van eventueel op te lopen gezondheidsschade?

Het lijkt mij een goede zaak een landelijk steunpunt omwonenden en gezondheidsschade tgv windturbines in het leven te roepen ten einde het mogelijk te maken overheden die ondanks alle lopende onderzoeken, waarschuwingen etc toch doorgaan met het bouwen van windturbineparken.

financieel aansprakelijk te stellen. (ook de initiatiefnemers).

Vindt u dit een goed idee? Graag uw reactie.

Het RIVM heeft op 3 juni 2013 een zg Factsheet laag Frequent geluid geschreven. Het is geen uitputtende analyse van de kennis over laagfrequent geluid maar meer een korte schets, in opdracht van het ministerie van I&M.

Ik citeer enkele bevindingen uit dit rapport:

Laagfrequent geluid dempt op grotere afstand minder uit dan geluid met hogere frequenties(gewoon geluid). Op afstanden van meer dan 5 km van sterke geluidsbronnen blijft alleen de laagfrequente component over.

Laagfrequent geluid wordt door gevels ook minder gedempt dan geluid met hoge frequenties. In woningen en gebouwen kan bovendien versterking van het geluid ontstaan door zogenaamde "opslingering"(resonantie).

Geluid kan tot verschillende gezondheidseffecten leiden. De meest bekende hiervan zijn: hinder, slaapverstoring, leesachterstand, verhoogde bloeddruk en hartinfarct. Voor deze effecten bestaat voldoende bewijs.

Voor LFG bestaat er consensus over effecten als hinder en slaapverstoring.

Voor andere effecten of aandoeningen die met LFG in verband worden gebracht, zoals duizeligheid, evenwichtsverlies en zogeheten vibro akoestische aandoeningen is er geen consensus.

Wat het geluid van windturbines betreft zegt het rapport:

Bij 47 dB(A) loopt het percentage ernstige hinder (binnen) door windturbinegeluid op tot zo'n 9%. Terwijl dat bijvoorbeeld voor wegverkeer bij vergelijkbare niveaus minder dan 3% betreft. De nachtnorm van 41dB Lnight zorgt er volgens het rapport voor dat er 9% van de bewoners ernstige hinder van de turbines kunnen ondervinden. Einde citaat uit Factsheet laag Frequent geluid van het RIVM.

Hierbij moeten we er rekening mee houden dat de windturbines in 2013 veel minder hoog waren dan de turbines van heden ten dage. In 2013 was de ashoogte zo'n 90 meter, nu, in 2020 bedraagt de hoogte ruim 200 meter.

Hieruit volgt dat het aantal mensen dat ernstige hinder van het laag frequente geluid zal ondervinden veel hoger zal zijn dan 10 %. Dat komt voor het dorp Zetten en omgeving uit op enkele honderden mensen die dag en nacht ernstige hinder van het windturbinepark gaan ondervinden.

Kunt u aangeven bij welk aantal ernstig gehinderde personen u zult besluiten tot het niet realiseren van het windturbine park?

Stopt u ermee bij 50 ernstig gehinderden, of bij 100 of wellicht bij 25 ernstig gehinderde ingezetenen?

Wat doet u met deze door het RIVM vastgestelde gegevens? Gaat u dit meenemen in het op te stellen MER?

Gaat u op grond van de bij u bekende gegevens over de windturbines(de ashoogte) onderzoek laten doen naar het percentage ernstig gehinderde omwonenden op basis van de huidige gegevens?

In het communicatie-en participatieplan windpark Midden -Betuwe staat op bladzijde 2 te lezen: Energie uit de eigen regio is zoveel leuker en beter.

Kunt u uitleggen waarom energie uit de eigen regio leuker is dan energie via een windturbine op de Noordzee? Wat is er eigenlijk leuk aan energie?

Wat is de meerwaarde ?

En wat bedoelt u als u zegt dat energie uit de eigen regio beter is dan de energie van buiten de

regio?

Heeft de "eigen" energie meer vermogen? Volgt u het adagium: eigen energie eerst? Graag uitleg.

Graag wil ik dat er in het MER aandacht wordt gegeven aan de uitspraak van het Europese Hof van Justitie (juni 2020), waarbij het Hof oordeelde in een zaak rond een Vlaams windpark dat de windturbines moeten worden getoetst aan veel strengere normen voor de effecten op de gezondheid. Deze uitspraak houdt in dat de gezondheidseffecten van een windturbinepark aan veel strengere normen dienen te worden getoetst dan voorheen.

Volgens advocaat Peter de Lange mag er alleen een vergunning worden verleend voor een dergelijk park indien de gezondheid van de omwonenden erop zijn minst niet op achteruit gaat.

De Groningse hoogleraar Milieurecht Hans Boring stelde in het FD: "Gezien de uitleg van het EU-recht door het hof kun je nu je twijfels hebben bij de jurisprudentie van de Raad van State." Met andere woorden: de Raad van State zou er weleens naast kunnen zitten.

Paragraaf 4.4 van het concept NRD zegt dat om een beeld te geven van de effecten die optreden in relatie tot gezondheid er een GES zal worden uitgevoerd (gezondheidseffectscreening).

Dit om in beeld te brengen wat de werkelijke gezondheidsrisico's zijn rondom enkele milieufactoren, in aanvulling op wettelijke milieunormen of afspraken, die lang niet altijd voldoende zijn om risico's en klachten te vermijden. Niet alleen de feitelijke kwaliteit in de omgeving wordt daarbij in aanmerking genomen, maar ook het aantal blootgestelde mensen. Geluid is een van de milieusegmenten die in het kader van een GES beoordeeld wordt op gezondheidseffecten, aldus het concept NRD.

Ik heb hier enkele vragen over:

Kunt u in normaal Nederlands aangeven wat u met boven genoemd citaat uit de concept NRD precies bedoelt? Wat gaat er nu precies gebeuren in het kader van GES?

U noemt "enkele milieufactoren", welke bedoelt u precies?

Over welke afspraken heeft u het?

Wat verstaat u onder "de feitelijke kwaliteit" in de omgeving?

Welke milieusegmenten, worden naast geluid, beoordeeld op gezondheidseffecten? Valt onder "geluid" ook het laagfrequent geluid?

Over welk gebied heeft u het, wat is de begrenzing, 1000 meter of 2000 meter of...?

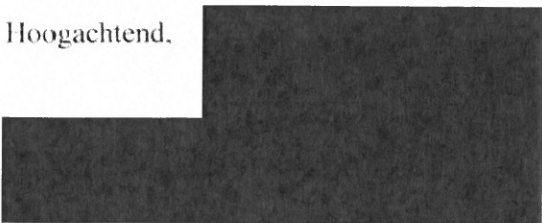
Ik ben het niet eens met uw constatering dat het effect van slagschaduw op de gezondheid met zekerheid verwaarloosbaar is.

Ik pleit er derhalve voor ook deze gevolgen van slagschaduw in het op te stellen MER mee te nemen.

Aan het slot van het concept NRD stelt u als colleges van burgemeester en wethouders van de twee gemeenten Overbetuwe en Neder-Betuwe dat u benieuwd bent wat ik van uw aanpak vind, en u vraagt verbeter suggesties en opmerkingen met u te delen.

Daar heb ik graag aan voldaan en ik spreek de hoop uit dat uw beantwoording voldoet aan algemene beginselen van fatsoen, waarmee ik bedoel dat ik serieuze antwoorden verwacht en geen dooddoeners en broddelwerk.

Hoogachtend,

Gemeente Overbetuwe
 Ingek. - 5 JAN. 2021
 Inschrijfnr. 21 INK 00121
 Gezend: 4
 Zaken: 3031
 TO J. Reinders ja

Zetten, 22 december 2020

Aan: College gemeente Overbetuwe

Betreft: Zienswijze Concept NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau) aanleg
 windmolenpark Midden-Betuwe

Geacht college,

Met betrekking tot de inhoud van bovengenoemd concept NRD wil ik bij deze dit college het volgende onder de aandacht brengen, omdat naar mijn zienswijze er geen onderbouwing is tot noodzaak om bovengenoemd windmolenpark aan te leggen, alsmede andere onduidelijkheden die om antwoorden vragen.

Geen onderbouwing noodzaak:

Er wordt in genoemd concept NRD op geen enkele wijze een onderbouwing gegeven waaruit voor de burger kan blijken dat deze windturbines nodig zijn. Voor de burger komen deze windmolens dan ook letterlijk uit de lucht vallen.

In genoemde NRD wordt melding gemaakt dat de gemeente Overbetuwe circa 12MW op wil wekken.

- Hoe komt de gemeente Overbetuwe op deze 12 MW. Is deze 12MW bepaald op grond van de "routekaart Duurzaam 2017-2020" van de gemeente Overbetuwe?
- Kan de gemeente Overbetuwe aangegeven wat op dit moment de exacte resultaten (cijfers) zijn van de "routekaart Duurzaam 2017-2020"?
- Is deze routekaart nu aan het eind van 2020 nog wel actueel te noemen. Indien deze routekaart is gebruikt ter onderbouwing van de gestelde behoefte aan alternatieve energie, op grond waarvan zou dan de berekeningen betrouwbaar zijn? Op basis van welke berekeningen is dan de behoefte aan deze windmolens berekend? Welke cijfers zijn gebruikt voor deze berekeningen en op welke wijze zijn deze cijfers verkregen?
- Heeft de gemeente Overbetuwe inzicht hoeveel alternatieve energie momenteel daadwerkelijk binnen de gemeente wordt opgewekt? Immers, een ieder kan constateren dat de burger de afgelopen 5 jaar heel veel heeft geïnvesteerd in zonnepanelen en woningisolatie. Daarnaast zijn de huidige nieuwbouwprojecten dusdanig dat dit energie neutrale woningen oplevert.

NB: In de gemeente Overbetuwe zijn twee zonneparken gepland (Hemmen en Valburg). Deze zouden gezamenlijk voldoende energie opleveren voor **alle** huishoudens in de gemeente Overbetuwe
(bron: <https://burgersgevenenergie.nl/zon/vergunning-voor-twee-zonneparken-in-overbetuwe>).

Neder-Betuwe:

Alle bovengenoemde vragen en opmerkingen zijn ook te stellen aan de gemeente Neder-Betuwe, want ook vanuit deze gemeente wordt de behoefte op geen enkele wijze onderbouwd.

We denken:

In genoemd NRD wordt aangegeven dat de gemeenten Neder-Betuwe en Overbetuwe **denken** (blz 5) Dat windpark Midden-Betuwe een belangrijke bijdrage kan leveren aan de klimaatambitie. Prachtig dat men dit denkt, maar ik als burger heb meer aan een onderbouwing van deze uitspraak. Denken en feiten zijn twee verschillende grootheden en komen zelden met elkaar overeen!

- Op grond waarvan denkt men dit dus?

Alternatieve energie initiatieven:

In genoemd NRD, wordt het een alternatief beschreven betreffende "Herwinbare Energie".

1. Aangegeven wordt dat het Rijksbeleid hierin (pt 2.2) is dat men dit wil realiseren dmv. **Techniek neutrale** middelen. Dus **alle** alternatieven kunnen in beschouwing worden genomen.
2. Tevens laat de provincie Gelderland weten (pt 2.3) dat het zich realiseert, dat **elke** duurzame potentieel met voldoende draagkracht **dient** te worden benut.
3. Tot slot valt te lezen dat de Gemeente Overbetuwe (blz 14) op voorhand **geen enkele** optie uitsluit als het gaat om grootschalige duurzame energie initiatieven.

Prijzenswaardig, maar hoe wordt hier in de praktijk invulling aan gegeven?

- Welke alternatieven zijn meegewogen als het gaat om de gewenste energie-doelstellingen te halen? Op grond waarvan zijn deze dan niet verder in beschouwing genomen?
- Op grond waarvan is de keuze gevallen op windenergie in plaats van een van de andere alternatieven?
- Als waterkracht wel in beschouwing is genomen, op grond van welke overwegingen is dan een waterkrachtcentrale nu niet aan de orde? Ik mag het college/raad hierbij wijzen op de waterkrachtcentrale bij Maurik die al jaren draait en een vermogen van 10 - 12MW opwekt. (bron: <https://group.vattenfall.com/nl/wat-we-doen/onze-energiebronnen/waterkracht>). Altijd stromen water, geen lelijke horizonvervuiling, heel veel beter voor het milieu, veel langere economische levensduur en wel draagkracht bij omwonenden, geen of weinig chemisch afval bij bereiken einde levensduur. De waterkrachtcentrale bij Maurik is gesitueerd op een sluizencomplex overeenkomstig de sluizen bij Driel.
- Uit welke berekening blijkt dat de benodigde energie ook niet alsnog behaald kan worden door het nog meer plaatsen van zonnepanelen op bv bedrijfspanden? Je zou de subsidiegelden die nu uitgegeven worden aan die windturbines ook beschikbaar kunnen stellen aan deze bedrijven.
- Uit welke berekeningen blijkt dat de combinatie van meer zonnepanelen bij burgers en bedrijfspanden in combinatie met genoemde waterkrachtcentrale niet kan voorzien in de benodigde energiebehoefte van de gemeente Overbetuwe.

Zoekgebied:

Aangegeven wordt dat gekozen is voor het zoekgebied langs de A15, zonder onderbouwing waarom nu juist dit gebied beter is dan allerlei alternatieven. Alleen Neder-Betuwe draagt een reden aan, te weten: Ze willen geen windturbines in de "kom" van de gemeente, dus willen ze die windturbines dan graag dusdanig wegzetten dat deze zo dicht mogelijk aan de gemeentegrens komen te staan.

Is dit een locatie waarvan je kunt zeggen dat er dan zo weinig mogelijk mensen last van hebben, of zijn er nog andere overwegingen.

Volgens de kaart (blz 12, kaart2: Themakaart Ruimtelijk beleid, Omgevingsvisie Gaaf Gelderland)) in de NRD zijn er nl veel meer mogelijke locaties. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de locatie A15 gedeeltelijk in "geel" gebied ligt, dus een windenergie aandachtsgebied, terwijl er gebieden ingetekend zijn die volledig in het "groen" liggen.

Veiligheid:

Betreft wettelijk kader, alternatieve pnt 4.5 (Externe veiligheid). Hierin wordt als een van de van belang zijnde aspecten de zogenaamde werpafstand bij nominaal toerental genoemd. Dit is dan direct ook het enige wat genoemd wordt omtrent de werpafstand.

Waarom wordt verder op geen enkele wijze aangegeven op welke wijze de werpafstand een aspect is waarmee rekening gehouden dient te worden ivm het bepalen van de locatie van elke windturbine afzonderlijk, dit terwijl geluid, slagschaduw en gezondheid wel nader uitgewerkt worden?

Milieueffecten:

Betreft beoordeling milieueffecten, pt 5.2

Hier worden de wettelijke normen van de contouren gesteld voor de 41 dB normen. Men geeft echter aan dat deze contouren niet ingetekend zullen worden omdat uit de praktijk zou blijken dat wanneer aan de 47 dB normen wordt voldaan, ook aan die 41 dB normen wordt voldaan.

- Waarom dan toch niet de contourlijnen van de **wettelijke norm** van 41 dB normen intekenen. Dit is immers de wettelijke norm en dient derhalve inzichtelijk te zijn voor een ieder en zeker voor omwonenden? Mijns inziens heeft de burger recht om de wettelijke norm ingetekend te zien!

Hoogspanningslijnen:

Betreft hoogspanningslijnen, pt 5.5

Hier wordt gesproken over een 150KV lijn van Druten naar Teersdijk.

Dit is echter fout. Dit moet zijn een 380KV lijn Dodewaard- Doetinchem. Deze fout kan gevolgen hebben voor allerlei berekeningen!

Algemene vraag:

Hoewel dit concept document vrij compleet lijkt mist er mijns inziens een belangrijk aspect.

De overheid wil heel graag maximale participatie van de burger en wil met dit document de indruk wekken dat er heel erg zorgvuldig afwegingen worden gemaakt en dat wettelijke normen leidend zijn voor de realisatie van genoemd windmolenpark.

Er wordt echter met geen woord gerept op de nadelige effecten voor de burger (omwonenden) en hoe hier passend mee om moet worden gegaan.

De kans is namelijk niet gering dat direct omwonenden te maken krijgen met allerlei nadelige effecten van dit project zoals horizonvervuiling, slagschaduw, geluid en gezondheidsproblemen.

- Hoe worden de omwonenden **passend** gecompenseerd?
- Hoe gaat de gemeente om met waardedaling van onroerende goederen in een straal van 2 km van een windturbine? Omwonende zullen gemiddeld te maken krijgen met 5%

waardedaling die vrijwel geheel voor kosten van die burger zelf is (planschade). Dit zal voor de gemiddelde omwonende inhouden dat hij zo'n € 20000,- eigen risico heeft.

NB: Uit een, door het ministerie van EZK opgedragen, studie van de UVA (december 2019) blijkt namelijk dat woningen binnen een straal van 2km van windturbines gemiddeld 5% achterblijven met prijsontwikkelingen (bron: <https://nlvow.nl/actueel/nieuw-rapport-uva-waardedaling-woningen>).

Resume:

Hoewel er geen dwingend voorgeschreven format is voor een NRD, dan dient deze toch tenminste drie elementen te bevatten, te weten:

1. het 'waarom' van het plan of project.
2. alternatieven.
3. milieu aspecten.

Vooralsnog wordt in deze NRD op geen enkele wijze aannemelijk gemaakt dat genoemd windmolenpark noodzakelijk is. Elke vorm van onderbouwing ontbreekt.

Er wordt op geen enkele wijze duidelijk dat alternatieve methodes om energie op te wekken zijn meegewogen in de besluitvorming tot het realiseren van genoemd windmolenpark, zoals wel sterk de wens is van de Rijksoverheid, de Provincie en de gemeente Overbetuwe zelf.

Ook worden milieu aspecten niet nader in beschouwing genomen, dan wel volstrekt onvoldoende belicht.

Inwoners van de gemeente Overbetuwe wordt een worst voorgehouden wat de voordelen zijn, zoals een zogenaamde omgevingsfonds en eventuele mede-eigenaarschap. Hoeveel geld straks in dit omgevingsfonds zit kan variëren van € 0 tot ???, immers wordt in het participatieplan aangegeven dat de initiatiefnemers van dit windpark een "**redelijk**" bedrag "**kunnen**" doneren. Op basis van vrijwilligheid dus en naar eigen inzicht van de initiatiefnemers. Lekker ruim gedefinieerd en makkelijk.

Een uiterst onzekere vorm van enige compensatie. Wel zeker is echter dat direct omwonenden zwaar moeten bloeden voor het welzijn van de hele gemeente!

De gemeenten Overbetuwe en Neder-Betuwe laten duidelijk zien dat deze NRD de toets van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (met name het zorgvuldigheidsbeginsel) niet kan doorstaan. Op geen enkele wijze wordt de burger verteld wat de basis is om genoemd windmolenpark te realiseren. Hoe wil het collega dan ook maar enig draagkracht realiseren.

Met vriendelijke groet,

